

Ewaluacja zewnętrzna

realizacji

Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność

Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania

Miasto Włocławek

Realizacja:

OMIKRON Mariusz Wachowicz

1. Wstęp

Ewaluacja i zasady jej prowadzenia w LGD wynikają z wytycznych nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Planowane cele, metody i narzędzia ewaluacyjne mieszczą się w zakresie wytyczonym przez Podręcznik Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju z marca 2017 roku. Niemniej potrzeba ewaluacji wynika również z samego procesu realizacji Strategii oraz konieczności ciągłej dbałości o utrzymanie wysokiej jakości podejmowanych interwencji.

Zmiany społeczne i gospodarcze sprawiają, że konieczna jest analiza Strategii pod kątem jej aktualności, ale także sprawności i efektywności jej dotychczasowej realizacji oraz użyteczności podejmowanych działań i przyjmowanych rozwiązań. Rzetelne ocenienie Strategii na tym etapie wdrażania wymaga nie tylko przyjrzenia się uzyskanym efektom, ale także samemu procesowi, aby można było zidentyfikować elementy wymagające poprawy. Uzyskane wyniki zostaną wykorzystane w procesie aktualizacji Strategii oraz innych dokumentów Stowarzyszenia, ale również uwzględnione przez LGD w kolejnym okresie programowania 2021-2027.

Niniejszy raport jest zwięźczeniem ewaluacji prowadzonej w LGD pomiędzy lipcem a październikiem 2022 roku. Jednak dane wykorzystane w raporcie pochodzą z różnych okresów od rozpoczęcia realizacji strategii w 2016 roku do 31 grudnia 2021. Oprócz danych z monitoringu prowadzonego systematycznie przez organy LGD, w planach komunikacji określone są konkretne działania mające na celu pozyskiwanie informacji oraz dzielenie się nimi z interesariuszami i ze społecznością. Działania te, szczególnie polegające na ankietowaniu odpowiednich grup respondentów, prowadzone były przez LGD systematycznie, według harmonogramu zapisanego w planie komunikacji.

Większość procesu zbierania danych potrzebnych do ewaluacji spoczywa na pracownikach Lokalnej Grupy Działania. Bez nich, ich systematycznej pracy i zaangażowania nie udałooby się zgromadzić materiału do napisania niniejszego dokumentu. Podziękowania należą się nie tylko Pani Prezes, pracownikom, i członkom Zarządu ale także zaangażowanym w wywiady członkom Rady, uczestnikom spotkań grupowych, wnioskodawcom i beneficjentom. Nie można zapomnieć również o szeregowych członkach Stowarzyszenia, sympatykach oraz wszystkich respondentach, którzy rzetelnie wypełniali ankiety.

2. Streszczenie najważniejszych wyników badania

- Liczba ludności Włocławka spada w latach 2015-2021; w badanym okresie ubyło ponad 5% mieszkańców. Dodatkowo, dane statystyczne pokazują, że tempo depopulacji w mieście jest szybsze niż średnia dla całego województwa kujawsko-pomorskiego, w którym spadek liczby ludności odnotowuje się na poziomie -1%.
- Od 2015 roku udział ludności w wieku produkcyjnym systematycznie spada, by w 2019 osiągnąć wartość 58%, która utrzyma się na niezmiennym poziomie do roku 2021. Tendencję spadkową obserwuje się także w całym województwie.
- W mieście Włocławek rośnie liczba seniorów - o 22% wzrósł wskaźnik obciążenia demograficznego na badanym obszarze w ciągu ostatnich 6 lat.
- Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej maleje z roku na rok; w stosunku do 2015 roku to spadek o 36%. Na tle województwa kujawsko-pomorskiego, dla którego wartość badanego wskaźnika to -38%, jest to zatem spadek wolniejszy.
- Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców jest porównywalna do tej z 2015 roku. Wartości osiągnięte na obszarze LGD są z reguły wyższe niż średnia województwa kujawsko-pomorskiego.
- Rosnący wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych pokazuje, że aktywność społeczna w mieście Włocławku wzrasta.
- Liczba osób bezrobotnych na terenie funkcjonowania LGD dla miasta Włocławka zmniejszyła się w badanym okresie o ponad połowę. W 2021 roku osób bez pracy było 3 787 (42% to mężczyźni, 58% - kobiety).
- Mieszkańcy są umiarkowanie zadowoleni z zamieszkiwania na obszarze miasta. 42% uważa, że ich gmina nie jest dobrym miejscem do życia, w którym mogą realizować swoje podstawowe potrzeby. Przeciwnego zdania jest 30% ankietowanych, a 26% nie ma ugruntowanej opinii na ten temat.
- Najwięcej pozytywnych wskazań w ocenie poszczególnych aspektów funkcjonowania miasta dotyczy infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej. W większości przypadków dominuje kategoria oceny „przeciętnie”.
- Większość ankietowanych deklaruje, że począwszy od 2016 osobiście korzystała z infrastruktury finansowanej ze środków unijnych.
- Respondenci dobrze oceniają funkcjonowanie biura LGD i jego pracowników; doceniają, że łatwo jest umówić się z nimi na spotkanie, że mają odpowiednią do wykonywanej pracy wiedzę i z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki. Jeśli chodzi o funkcjonowanie Biura, najwyżej oceniono prowadzenie doradztwa oraz organizację naborów wniosków.

1.	Wstęp	2
2.	Streszczenie najważniejszych wyników badania.....	3
3.	Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.....	5
3.1.	Cel główny i cele szczegółowe badania.....	5
3.2.	Zakres przedmiotowy badania	5
3.3.	Kryteria ewaluacyjne	5
3.4.	Pytania badawcze.....	6
4.	Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.....	8
5.	Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.....	13
5.1.	Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju	13
5.2.	Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju	16
5.3.	Funkcjonowanie LGD.....	25
5.4.	Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju	41
6.	Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	43
7.	Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	48
8.	Spis tabel i wykresów	50
9.	Aneksy tworzone w toku realizacji badania	53
9.1.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:.....	53
9.2.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:	53
9.3.	Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD.....	54
9.4.	Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD.....	60
9.5.	Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego	68

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

3.1. Cel główny i cele szczegółowe badania

Celem głównym badania jest przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Cele szczegółowe:

- Wypełnienie obowiązku przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej (zgodnie z Wytycznymi 5/3/2017 i 10/1/2022 MRiRW).
- Uzyskanie użytecznych informacji na temat wdrożenia LSR.
- Opracowanie rekomendacji oraz planu ich wdrożenia.
- Wykorzystanie wyników badań społecznych we wstępnej konceptualizacji kolejnej LSR

3.2. Zakres przedmiotowy badania

Realizacja LSR: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji, operacji i procedur.

Działalność biura: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Funkcjonowanie partnerstwa: jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

3.3. Kryteria ewaluacyjne

Kryteria ewaluacyjne stosowane w badaniach to: **skuteczności** bezpośrednio pozwalająca ocenić, na ile efektywne są działania w zakresie osiągnięcia celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGD. Z kryterium skuteczności powiązane jest również kryterium **użyteczności**, które rozumiane jest, jako kryterium pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane przez cele interwencji. Zastosowane będzie także kryterium **trwałości**.

Trwałość – w przypadku tego badania – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

3.4. Pytania badawcze

Zgodnie z wytycznymi nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowane zostały odpowiedzi na poniższe pytania badawcze zgrupowane w kategorii analitycznej:

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

- Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

Ocena wpływu na kapitał społeczny

- Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Przedsiębiorczość

- W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
- Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
- W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Grupy defaworyzowane

- Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
- Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Innowacyjność

- W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
- Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Projekty współpracy

- Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
- Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGD

- Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
- Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

Ocena procesu wdrażania

- Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Wartość dodana podejścia LEADER

- Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Dodatkowe pytania badawcze:

- Jak układała się współpraca z Samorządem Województwa?
- Jaki jest wpływ systemu zbierania i przekazywania informacji o wdrażaniu i monitoringu Urzędu Marszałkowskiego na sprawność funkcjonowania LGD?
- Jak LGD funkcjonowała w warunkach niepewności legislacyjnej?
- Czy długość procesu weryfikacji wniosków wpłynęła na planowe osiągnięcie wskaźników oraz na wizerunek LGD?
- Czy zasady realizacji projektów grantowych PROW spełniały kryteria prostoty i przyjazności finansowej dla LGD i realizatorów zadań?
- Czy brak standaryzacji procedur na poziomie województwa wpłynął na szybkość i jakość weryfikowania wniosków?
- Jaka jest jakość i znaczenie funkcjonowania wojewódzkiej sieci LGD?

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Przeprowadzenie badania wymagało zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonania ich analizy, a następnie wypracowania rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe było zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR. W związku z powyższym, zaplanowano realizację badania z wykorzystaniem koncepcji **triangulacji** metodologicznej.

Triangulacja to zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, dzięki któremu możliwe jest zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja została zastosowana odnośnie do:

- źródeł danych: przeanalizowane zostały zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane pochodzące ze wcześniejszych badań; zostały one uzupełnione danymi pierwotnymi;
- metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoliło też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- perspektyw badawczych: ewaluacja została przeprowadzona przez pracowników biura LGD oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoliło uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień.

Poza tym zastosowany został partycypacyjny model badania, którego ideą jest jak najszersze zaangażowanie społeczności, zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

W odniesieniu do zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne było zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostały cztery metody lub techniki badawcze:

Badanie źródeł zastanych (desk research)

To metoda zbierania, analizy i interpretacji danych wytworzonych niezależnie od działań badawczych prowadzonych w czasie ewaluacji. Często nazywa się ją analizą danych wtórnych. Dane te można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze z nich znaleźć można w dokumentacji własnej instytucji. Nie zawsze odpowiadają bezpośrednio na pytania badawcze ale w znaczącym zakresie pozwalają na poznanie kontekstu funkcjonowania LGD.

Z kolei dane zewnętrzne, dane wtórne to efekty działalności innych instytucji w dziedzinie pozyskiwania informacji. Dzięki rozwojowi Internetu dostęp do tych zasobów jest obecnie niezwykle łatwy i trudności należy szukać nie w ilości danych, ale ich segregacji. Potrzebne informacje można pozyskiwać od instytucji państwowych powołanych do zbierania informacji. Serwis internetowy GUS zawiera nieprzebrane ilości danych o funkcjonowaniu gospodarki, instytucji, firm i organizacji. **Bank Danych Lokalnych**, który jest największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych. Jednakże w wielu przypadkach dane ze źródeł zastanych są niewystarczające, zbyt powierzchowne, zbyt ogólne lub nieaktualne, by na nich poprzestać, dlatego zwykle potrzebne są działania dla pozyskania danych pierwotnych.

Źródła danych zastanych wykorzystywanych w ewaluacji LGD

- dane statystyczne
- dane urzędowe
- dane gromadzone na portalach społecznościowych
- dane zastane w Lokalnej Grupie Działania
- dane ankiet doradztwa i ankiet oceny szkolenia
- dane realizacji planu komunikacji
- dane z ankiet zadowolenia mieszkańców, rozpoznawalności LGD i funkcjonowania LGD systematycznie gromadzone przez biuro LGD

Ankiety metodą CAWI

Najpopularniejszą metodą pozyskiwania danych pierwotnych są badania kwestionariuszowe. Polegają one na zadawaniu pytań pojedynczym osobom, ale w perspektywie zainteresowań znajdują się zagregowane dane ogólne dla wszystkich badanych. Pierwszym etapem tego typu badań jest sformułowanie pytań. Proces ten polega na postawieniu pytań ogólnych, zazwyczaj na etapie konceptualizacji badań. Z nich z kolei wyprowadzamy pytania szczegółowe. Odbywa się to poprzez identyfikację wskaźników, które będą nas informować o występowaniu i nasileniu zjawiska. W przypadku ewaluacji zewnętrznej prowadzonej zgodnie z wytycznymi MRiRW nr 5/3/2017 i 10/1/2022 zakres pytań został wstępnie określony w załącznikach do podręcznika ewaluacji. Niemniej z uwagi na pewne niedociągnięcia dokumentu część pytań została poprawiona i zmodyfikowana. Ponadto jak wskazano we wstępie Podręcznika ma on charakter pomocniczy nie obowiązkowy w stosunku do Wytycznych MRiRW.

Badania ankietowe były prowadzone techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview). To badanie ankietowe przeprowadzane w Internecie. Opracowane narzędzie badawcze (kwestionariusz ankiety) wprowadzane jest do komputera w formie umożliwiającej wypełnienie ankiety na stronie internetowej użytkownika. Badania tego typu są stosunkowo

tanie, nie wymagają również zaangażowania wielu realizatorów. Współczesne narzędzia umożliwiają tworzenie skomplikowanych i atrakcyjnych ankiet. Można dopasować je w wymiarze graficznym i estetycznym. Dobór próby jest możliwy dwiema metodami. Ankiety można wysłać pod określone adresy mailowe, co w pewnym stopniu jest odpowiednikiem ankiety pocztowej wraz z jej zaletami i wadami. Innym sposobem jest zamieszczenie jej na stronie internetowej lub jako „wyskakujące okienko”. Metoda ta uniemożliwia kontrolę nad doborem próby, który jest faktycznie doborem przypadkowym, dodatkowo obciążonym błędem struktury społecznej i demograficznej użytkowników Internetu.

W badaniach ewaluacyjnych zastosowano obydwie techniki w zależności od badanych grup.

- Grupa nr 1: wnioskodawcy i beneficjenci.

Z tego względu, że dostępne są dane kontaktowe do tych osób możliwe było wykorzystanie aplikacji wysyłającej unikalne linki do ankiety internetowej na zdefiniowane wcześniej adresy mailowe. W tym przypadku nie obliczano minimalnej liczebności próby gdyż traktowano to badanie jako masowe, z założeniem przebadania całej populacji.

łącznie przebadano 34 osoby.

- Grupa nr 2: mieszkańcy obszaru LSR.

Pozyskanie opinii reprezentatywnej grupy mieszkańców nie jest możliwe w ramach zasobów, którymi dysponuje Zleceniodawca, dlatego opracowano procedurę zbliżoną do takiej, która pozwoli na identyfikację podglądów i opinii mieszkańców miasta.

Linki do ankiet zostały rozesłane (przy wsparciu pracowników Biura LGD) instytucji miejskich z prośbą o wstawienie linku na stronę internetową gminy. Dzięki temu zabiegowi pozyskane zostały dane z całego obszaru.

łącznie przeprowadzono 408 ankiet. Z uwagi na charakter badań CAWI dokonano weryfikacji braków danych i do dalszej analizy przeznaczono 236 ankiet.

Wywiady pogłębione (IDI i TDI)

To technika badań jakościowych, w której badacz prowadzi rozmowę z respondentem. Nie jest to jednak zwykła rozmowa, ale opiera się ona na przygotowanym wcześniej scenariuszu. Dokument ten nie musi zawierać konkretnych pytań, lecz wytyczne, jakie tematy rozmowy należy podjąć. Wywiad ma strukturę swobodną, mniejsze znaczenie ma kolejność zadawanych pytań a większe uzyskanie określonych informacji. Tematy są eksplorowane bardzo dogłębnie, prowadzący wywiad dopytuje i stara się zrozumieć, nie tylko fakty, ale motywy zachowania badanego. Zasadniczą rolę w badaniu odgrywają umiejętności i doświadczenie osoby

prowadzącej wywiad. Ponieważ wywiady pogłębione są rozmową sam na sam z respondentem, prowadzący musi zdobyć jego zaufanie, by uzyskać czasami bardzo osobiste informacje. Wywiady indywidualne stosuje się gdy zachodzi potrzeba eksploracji pola zainteresowań, przygotowania do konstruowania narzędzi jakościowych lub do interpretacji trudnych do wyjaśnienia wyników badań ilościowych. Wywiady prowadzone były metodą TDI (telefoniczny wywiad pogłębiony) przede wszystkim ze względu na oczekiwania respondentów oraz krótki czas na realizację tego zadania.

Wywiady prowadzono z następującymi osobami:

- 2 wywiady z członkami Rady
- 3 wywiady z wnioskodawcami realizującymi projekty
- 3 wywiady z wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane
- Wywiad z kierownikiem Biura
- Wywiady z przedstawicielami sektorów wchodzących w skład LGD

Zogniskowany Wywiad Grupowy (FGI fokus)

Tym różni się od wywiadu indywidualnego, że prowadzący badanie, nazywany moderatorem, przepytuje jednocześnie grupę kilku osób. Zazwyczaj grupy fokusowe mają liczebność od 8 do 12 osób, lecz w specyficznych przypadkach może być ich mniej lub więcej. Ważną cechą grupy jest jej homogeniczność - powinno się unikać zróżnicowania grup ze względu na płeć, wiek, status społeczny czy różnice intelektualne. Wynika to z zasadniczego celu prowadzenia badań tą metodą, czyli wewnętrznej dyskusji grupowej i interakcji w grupie. Dzięki tej metodzie można w tym samym czasie zdobyć informacje od kilku osób, pogłębiając ją dodatkowo o spostrzeżenia dotyczące dyskusji pomiędzy uczestnikami.

Wywiady tą metodą charakteryzują się większym skomplikowaniem organizacyjnym. Wymagane jest zebranie odpowiedniej grupy osób w jednym miejscu o jednym czasie. Często na spotkanie zaprasza się więcej osób i prowadzi się selekcję tych, którzy lepiej pasują do profilu grupy i dają większą rękojmię udzielania informacji i wymiany zdań. Wywiady grupowe, z uwagi na dyskusję wielu osób, muszą być rejestrowane co umożliwi późniejsze zidentyfikowanie, jak kształtowała się rozmowa, która osoba wypowiadała dane poglądy i jak te poglądy zmieniały się w trakcie dyskusji. Zogniskowane wywiady grupowe realizuje się w specjalnych pomieszczeniach zwanych fokusowniami, które są wyposażone w weneckie lustra umożliwiające zleceniodawcy obserwację wywiadu. W miejscowościach, gdzie nie ma fokusowni stosuje się technikę wywiadów naturalnych.

Wywiad prowadzono w grupie pracowników biura LGD, członków Zarządu, członków Rady wnioskodawców oraz członków Partnerstwa.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) prowadzony w ramach ewaluacji pozwala pozyskać informacje w skumulowany sposób. Dodatkowo wartość pozyskanych informacji wzmocniona jest poprzez odpowiednie wykorzystanie procesów grupowych.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju

W latach 2015-2021 liczba ludności miasta Włocławek zmniejszyła się o ponad 6 tysięcy. Zważywszy na to, że w 2021 roku mieszkańców było 106 928, jest to 5,4% spadek badanego wskaźnika w porównaniu z rokiem 2015. Na tle województwa kujawsko-pomorskiego, w którym spadek liczby ludności w badanym okresie odnotowano na poziomie -1%, dla Włocławka jest on zatem zauważalnie większy.

Tabela 1. Ludność ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	2086210	2083927	2082944	2077775	2072373	2061942	b.d.
Włocławek	113041	112483	111752	110802	109883	108561	106928

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

W badanym okresie ujemne saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zewnętrznym pogłębia się, osiągając w 2021 roku poziom -638. Dla województwa kujawsko-pomorskiego największą wartość badanego wskaźnika, równą -2666, odnotowano w 2019 roku.

Tabela 2. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zewnętrznym

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	b.d.	-1622	-1304	-2463	-2666	-2018	b.d.
Włocławek	b.d.	-373	-334	-472	-530	-516	-638

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Udział ludności w wieku produkcyjnym w liczbie ludności Włocławka spada – z poziomu 62 w 2015 roku do 58 (-6,5% spadek), który to utrzymuje się niezmiennie od 2019 roku. Podobną tendencję obserwuje się w województwie kujawsko-pomorskim.

Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	63	62	62	61	60	60	b.d.
Włocławek	62	61	60	59	58	58	58

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze LGD dla miasta Włocławka wzrasta wskaźnik obciążenia demograficznego; w porównaniu z rokiem 2015, w którym odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem wynosił 18%, w ciągu 6 lat nastąpił ponad 22% wzrost tej liczby. Ponadto, od lat pozostaje on na poziomie wyższym niż wskaźnik wojewódzki.

Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	15	16	17	17	18	18	b.d.
Włocławek	18	18	19	20	21	22	23

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tysięcy ludności na badanym obszarze maleje z roku na rok, jednakże wolniej niż w województwie kujawsko-pomorskim; spadek w latach 2015-2020 wyniósł -36% we Włocławku i -38% w województwie.

Tabela 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	966	883	802	723	659	596	b.d.
Włocławek	1153	1092	1009	900	780	737	b.d.

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba podmiotów gospodarki narodowej dla miasta Włocławka ogólnie spada, choć w ciągu ostatnich dwóch lat odnotowuje się w tym zakresie tendencję rosnącą - taką też obserwuje się w latach 2015-2020 w województwie kujawsko-pomorskim.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	193470	194099	195717	197657	203548	209750	b.d.
Włocławek	11678	11544	11438	11083	10916	10972	11054

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wartość wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tysięcy ludności utrzymuje się we Włocławku na poziomie nieco wyższym niż w całym województwie i od 2019 roku wzrasta. W 2021 roku odnotowano największą liczbę podmiotów wpisanych do REGON – 1034; to jednak prawie taka sama wartość jak w roku 2015.

Tabela 7. Podmioty wpisane do REGON na 10 tys. ludności

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	927	931	940	951	982	1017	b.d.
Włocławek	1033	1026	1024	1000	993	1011	1034

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców w wieku produkcyjnym dla miasta Włocławka jest poniżej wartości średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego. W 2021 roku takich podmiotów było we Włocławku 118 - to 5% wzrost badanego wskaźnika w porównaniu z rokiem 2015.

Tabela 9. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	131	124	129	148	143	127	b.d.
Włocławek	112	115	116	124	112	99	118

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tysięcy ludności w mieście Włocławek w badanym przedziale czasowym rośnie; z poziomu 31 w roku 2015 do 37 w roku 2021. Są to wartości zbliżone, choć nieco niższe, do tych odnotowanych dla województwa kujawsko-pomorskiego.

Tabela 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	31	32	34	33	34	35	b.d.
Włocławek	31	32	34	31	33	34	37

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic w mieście Włocławku utrzymuje się w badanym okresie na niezmiennym poziomie, równym 4.

Tabela 11. Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	221	215	228	210	226	218	b.d.
Włocławek	4	4	4	4	4	4	4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych na terenie funkcjonowania LGD dla miasta Włocławka zmniejszyła się o ponad połowę - z 8209 w roku 2015 do 3787 w roku 2021 (1600 mężczyzn i 2187 kobiet). W województwie kujawsko-pomorskim również obserwuje się tendencję spadkową w tym zakresie (ponad 31% spadek badanego wskaźnika).

Tabela 12. Bezrobotni zarejestrowani ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo kujawsko-pomorskie	107255	98522	81543	72655	64060	73482	b.d.
Włocławek	8209	7812	6160	4948	4170	4885	3787

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

5.2. Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju

Więcej osób (42%) uważa, że ich gmina nie jest dobrym miejscem do życia, w którym mogą realizować swoje podstawowe potrzeby (odpowiedzi „zdecydowanie się nie zgadzam”, „raczej się nie zgadzam”). Podczas gdy niecałe 30% ankietowanych jest przeciwnego zdania (odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam”, „raczej się zgadzam”), aż 26% nie zajęło w tej kwestii jednoznacznego stanowiska (odpowiedź „trochę tak, trochę nie”).

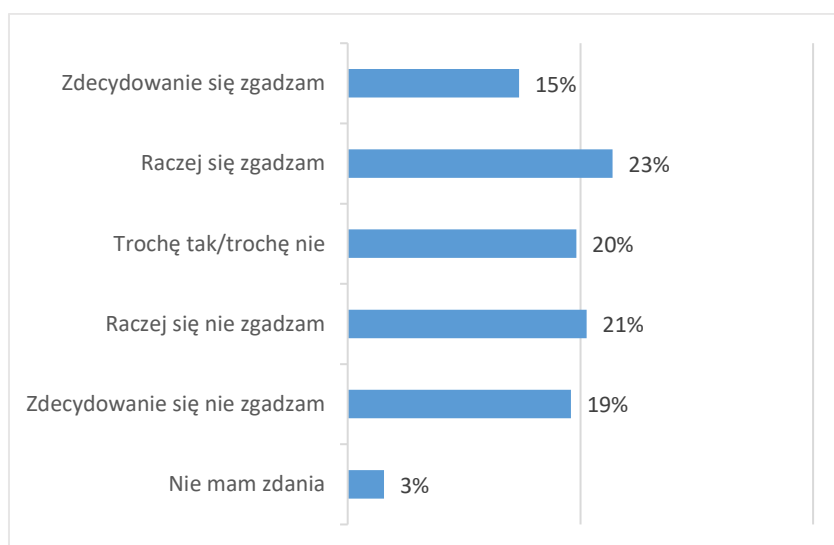
Wykres 1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Źródło: badania własne

Również w kwestii poprawy warunków życia w ostatnich latach mieszkańcy są podzieleni; większość badanych (40%) twierdzi, że warunki te nie polepszyły się. Co piąta osoba uważa, że trochę tak, a trochę nie, natomiast 38% respondentów jest zdania, że warunki do życia w ich gminie uległy poprawie.

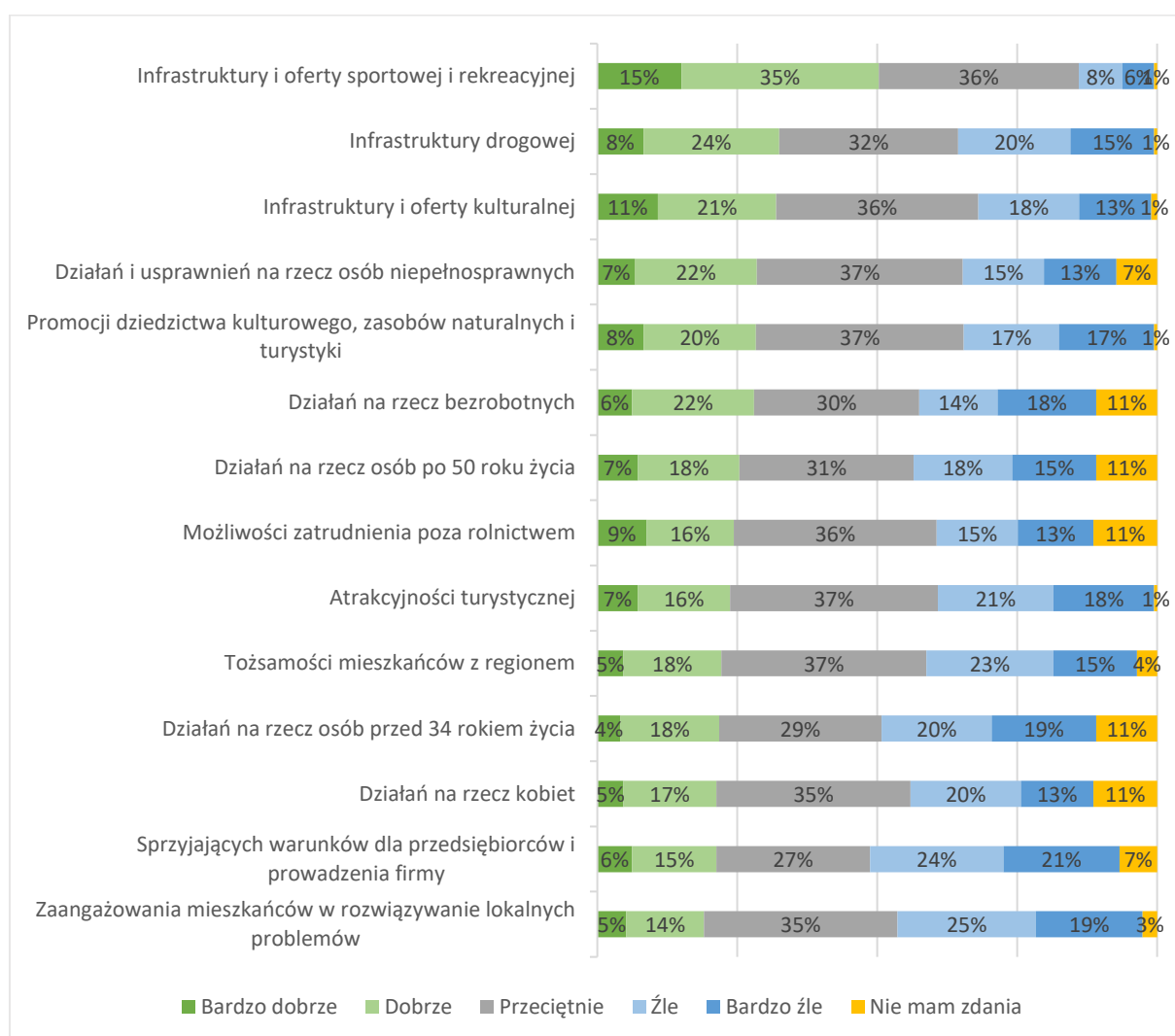
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Źródło: badania własne

Mieszkańcy Włocławka przeciętnie oceniają swoje miasto - oceny pozytywne (dobre i bardzo dobre) na wszystkich wymiarach wahają się w przedziale od 19 do 50%, jednak dla większości dominującą oceną jest ta neutralna. Największym uznaniem wśród ankietowanych cieszy się infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna, natomiast najmniejszym - zaangażowanie mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów. Najwięcej negatywnych wskazań (45%) otrzymały warunki dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy, które zdaniem badanych nie są w ich mieście sprzyjające.

Wykres 3. Ocena gminy na wymiarach

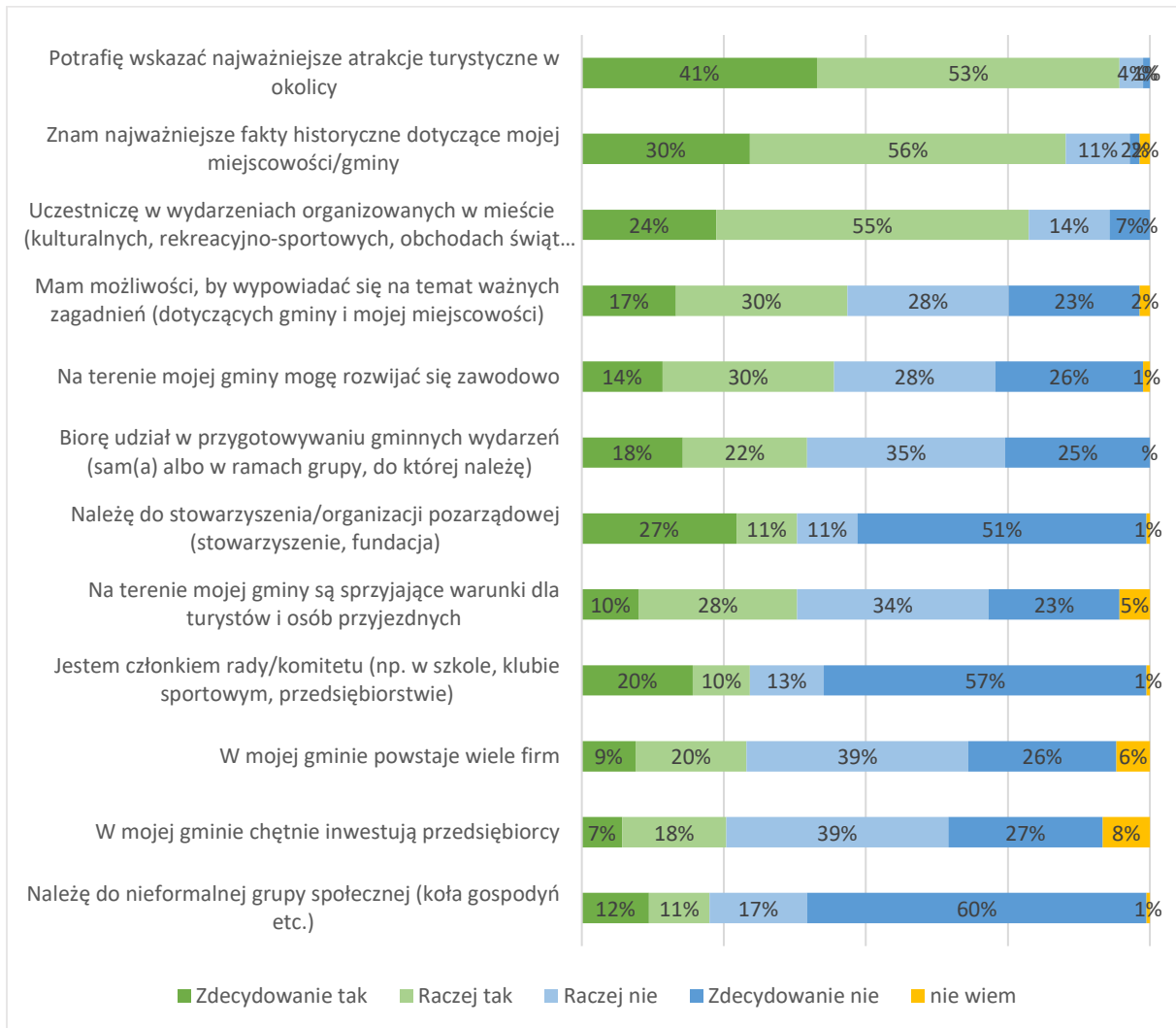

Źródło: badania własne

Atrakcje turystyczne, wiedza historyczna oraz uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-rozrywkowych to dziedziny, w których najlepiej odnajdują się mieszkańcy miasta

(odpowiednio 94%, 86% i 79% pozytywnych wskazań). Najbardziej angażujące obszary to przynależność do nieformalnej grupy społecznej, rady, komitetu – ponad 70% ankietowanych przyznaje, że nie jest ich członkami.

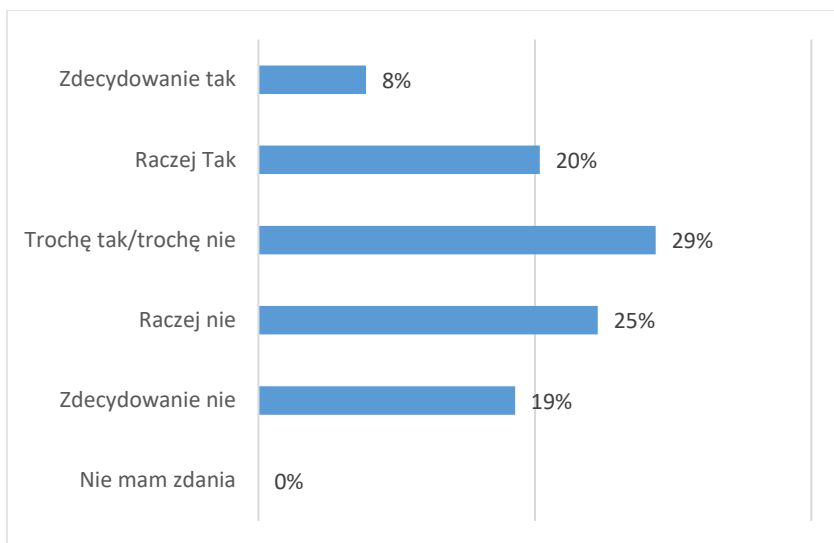
Wykres 4. Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowania gminy

Źródło: badania własne

Prawie taki sam odsetek badanych, niecałe 30%, jest zadowolony z warunków życia w mieście, co trochę jest, a trochę nie. Ocena większości, bo aż 44% respondentów, nie jest w tej kwestii pochlebna.

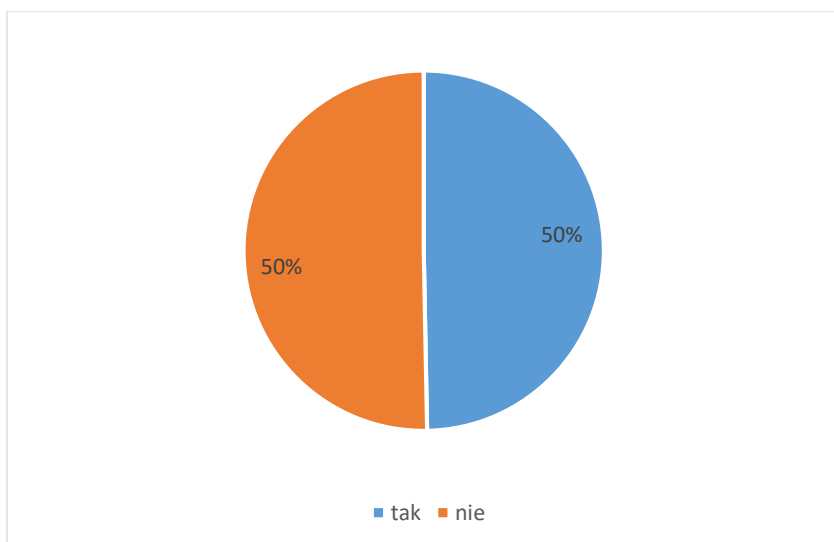
Wykres 5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w mieście?

Źródło: badania własne

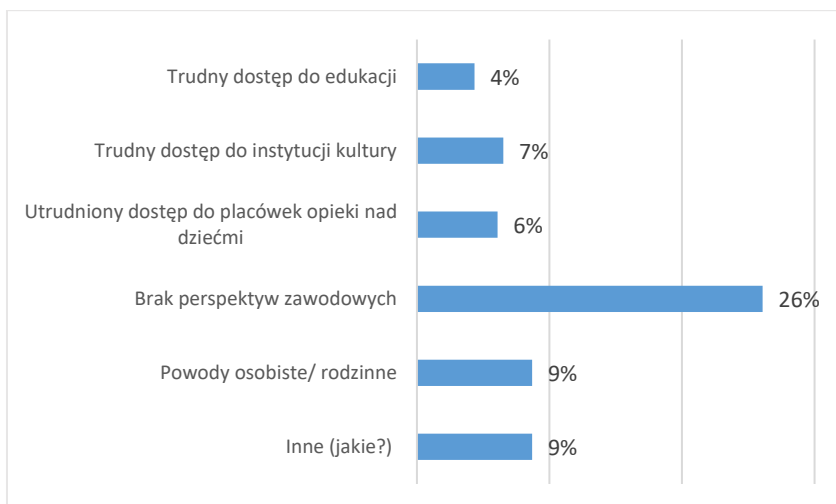
Aż połowa mieszkańców miasta rozważa zmianę miejsca zamieszkania. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest przede wszystkim brak perspektyw zawodowych - takiego zdania jest co czwarty ankietowany. Poza powodami osobistymi (9% wskazań), respondenci wymieniają także trudny dostęp do instytucji kultury (7% wskazań) czy do placówek opieki nad dziećmi (6% wskazań).

Wykres 6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Źródło: badania własne

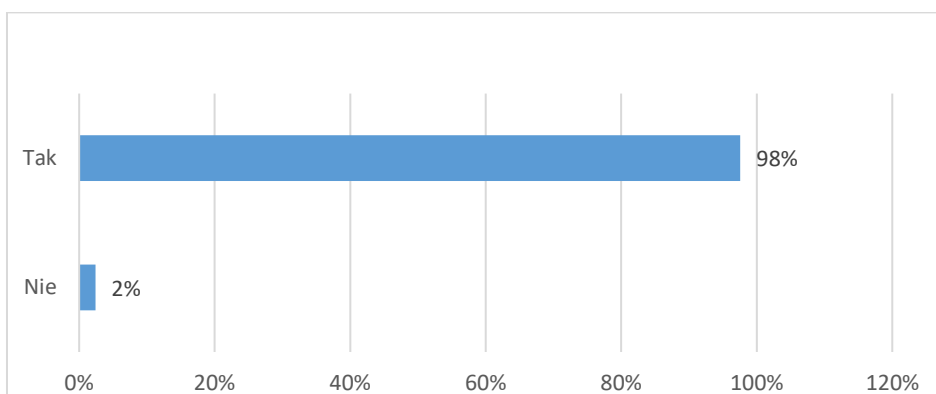
Wykres 7. Powody zmiany miejsca zamieszkania

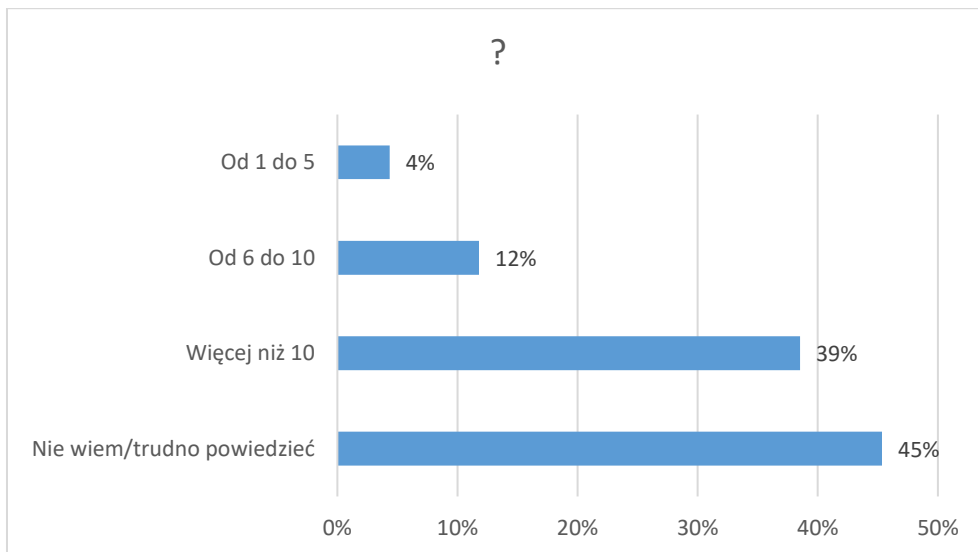
Źródło: badania własne

Ankietowani zgodnie odpowiedzieli, że w ich mieście, począwszy od 2016 roku, realizowano projekty ze środków unijnych (98%), jednak aż 45% badanych nie jest w stanie określić, ile ich zrealizowano. Większość respondentów (56%) twierdzi, że projekty te poprawiły warunki życia w mieście, podczas gdy przeciwnego zdania jest mniej niż 40% osób. Jeśli chodzi o opinie ankietowanych na temat tego, czy projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców, to 2/3 respondentów uważa, że tak.

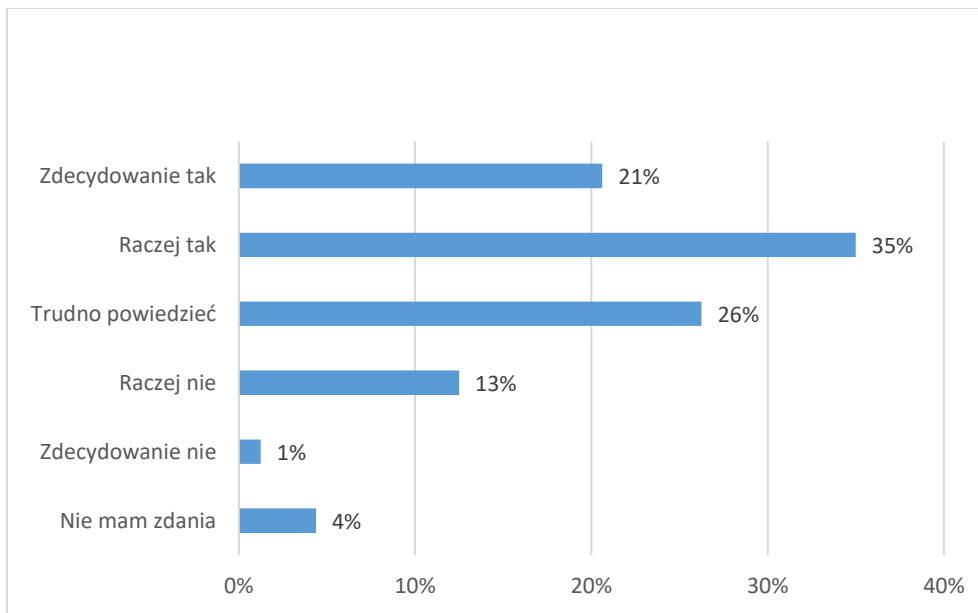
Wykres 8. Czy w Pana/i mieście, począwszy od 2016 r. realizowano projekty ze środków unijnych?

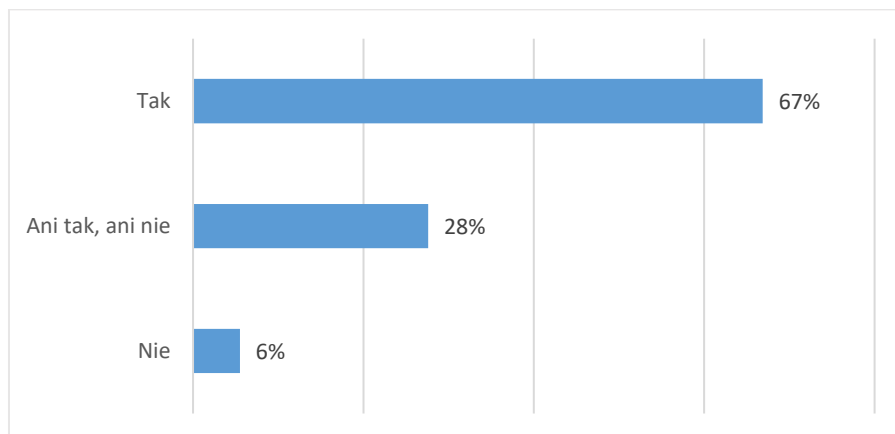
Wykres 9. Ile projektów zrealizowano

Wykres 10. Czy projekty te poprawiły warunki życia w mieście?

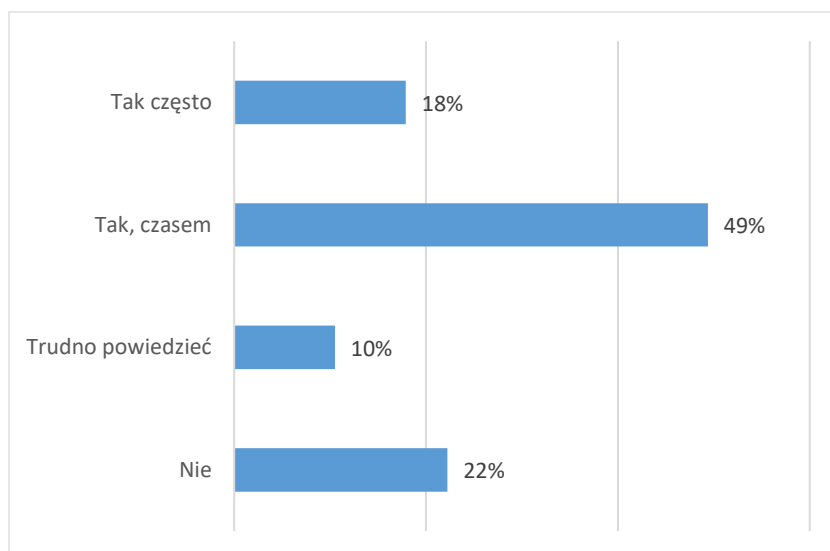

Wykres 11. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

2/3 ankietowanych, począwszy od 2016 roku, osobiście korzystało z projektów finansowanych ze środków unijnych, z czego 18% korzystało z nich często. Odpowiedzi przeczącej na zadane pytanie udzieliło 22% badanych.

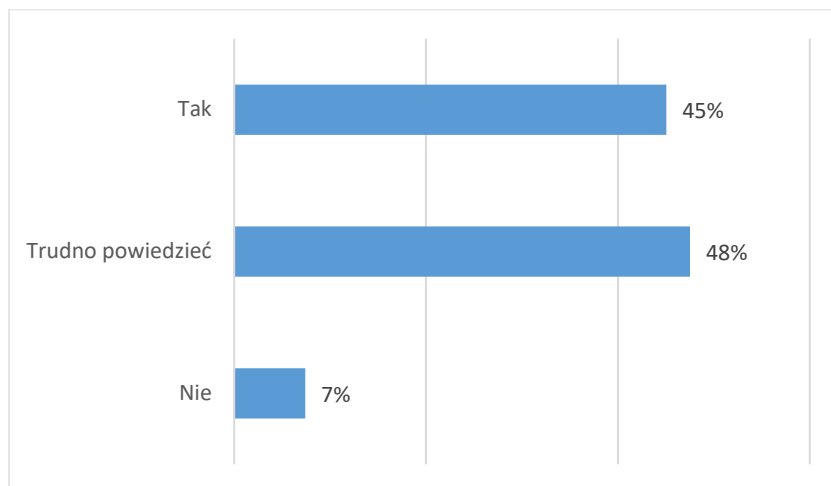
Wykres 12. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Źródło: badania własne

Więcej osób (48%) ma trudności z odpowiedzią na pytanie czy szkolenia, spotkania i festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców, niż jest o tym przekonanych (45%). 7% na zadane pytanie odpowiedziało przecząco.

Wykres 13. Czy Pan/i zdaniem szkolenia, spotkania, festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

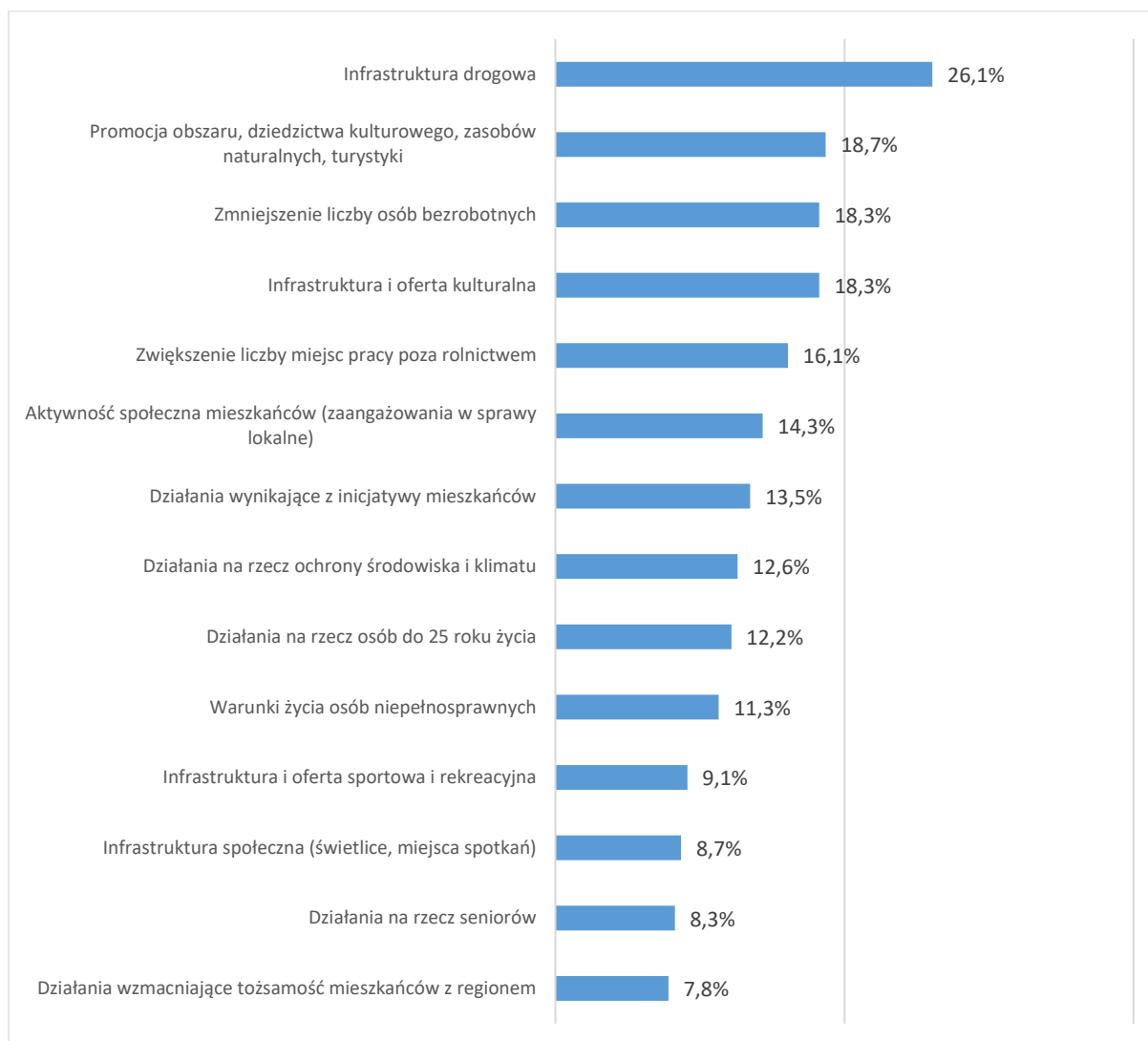

Źródło: badania własne

Gdyby mieszkańcy Włocławka mieli możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych, w pierwszej kolejności przeznaczyliby je na infrastrukturę drogową - takiej odpowiedzi udzielił co czwarty ankietowany. Następnie, respondenci skupiliby się na promocji obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki, na zmniejszeniu liczby osób bezrobotnych oraz na wsparciu infrastruktury i oferty kulturalnej (powyżej 18% wskazań w każdym z obszarów). Zainteresowaniem w tej kwestii nie cieszą się wśród badanych działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem (7,8%), działania na rzecz seniorów (8,3%) oraz infrastruktura społeczna (8,7%).

Wykres 14. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?

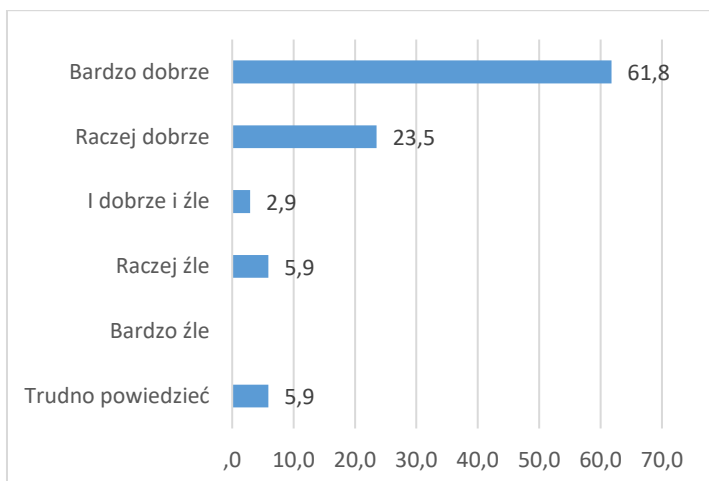
Źródło: badania własne

5.3. Funkcjonowanie LGD

Ocena pracy biura

Większość ankietowanych (ponad 85%) pozytywnie ocenia funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania, z czego prawie 62% ocenia je bardzo dobrze. Taki sam odsetek badanych (5,9%) ma trudności z odpowiedzią na zadane pytanie, co ocenia LGD raczej źle.

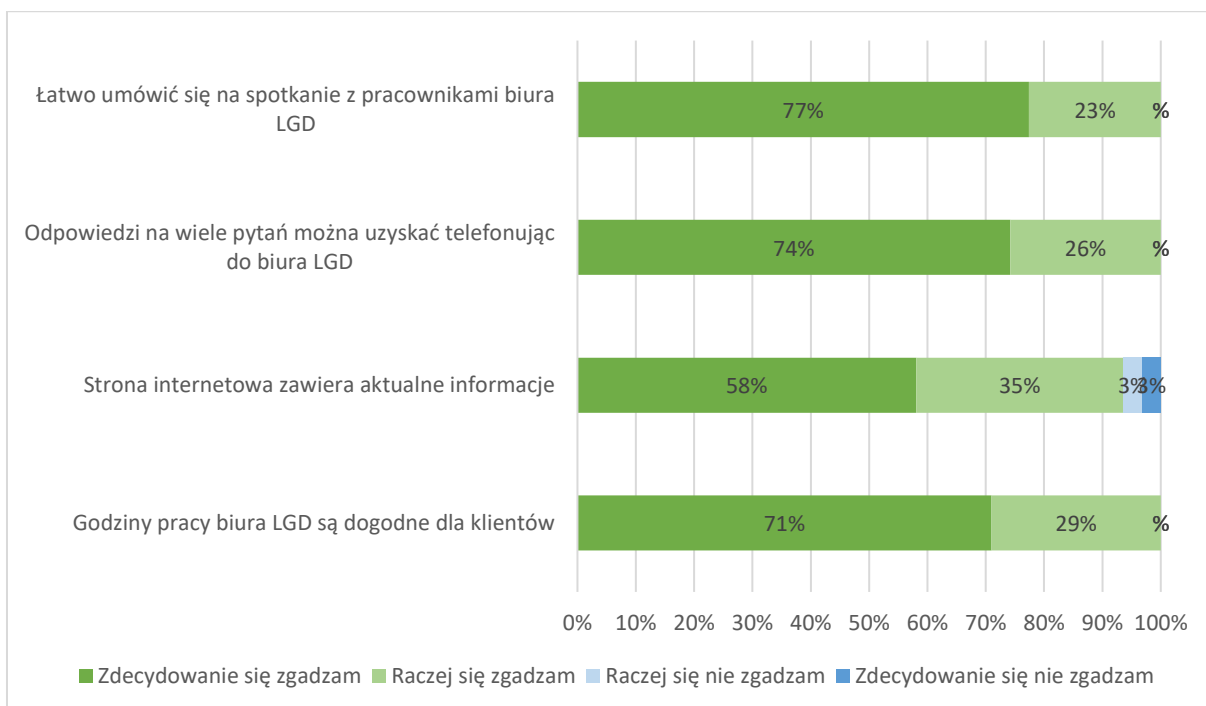
Wykres 15. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania?

Źródło: badania własne

Respondenci są zgodni co do prawidłowego funkcjonowania biura LGD; w każdym z poniżej wymienionych obszarów przynajmniej 93% osób uznało, że funkcjonuje ono dobrze. Najlepiej wypadło w tym zestawieniu stwierdzenie, że łatwo jest umówić się na spotkanie z pracownikami Biura (77% odpowiedzi "zdecydowanie się zgadzam"), natomiast najgorzej - że strona internetowa zawiera aktualne informacje; z tą tezą nie zgadza się 6% badanych.

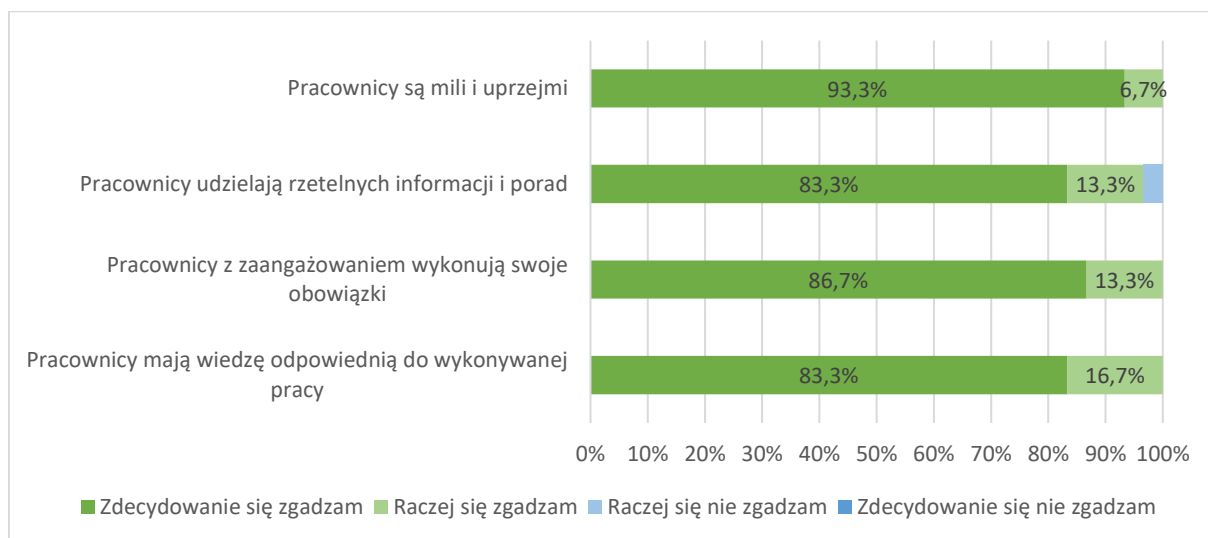
Wykres 16. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Źródło: badania własne

Pracownicy Biura również otrzymali pozytywne noty – co najmniej 83,3% ankietowanych zdecydowanie zgadza się ze stwierdzeniami, że pracownicy są mili i uprzejmi, udzielają rzetelnych informacji i porad, a także mają odpowiednią wiedzę i wykonują swoje obowiązki z zaangażowaniem; w tej ostatniej kwestii nieco ponad 3% respondentów ma odmienne zdanie.

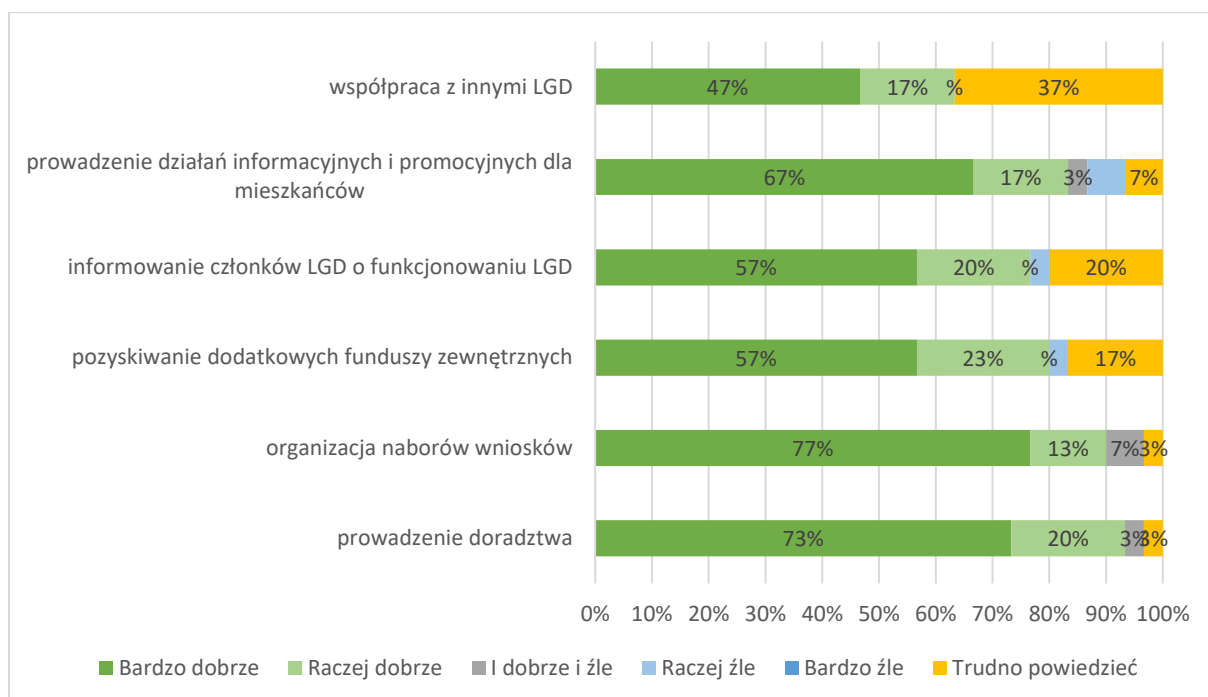
Wykres 17. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Źródło: badania własne

Jeśli chodzi o funkcjonowanie biura LGD na różnych płaszczyznach, najwyżej oceniono prowadzenie doradztwa (93% pozytywnych wskazań, z czego 73% odpowiedzi bardzo dobrych) oraz organizację naborów wniosków (90% pozytywnych wskazań, w tym 77% odpowiedzi bardzo dobrych). Warto zwrócić uwagę na odpowiedzi udzielone w kwestii współpracy z innymi LGD - aż 37% respondentów nie wie, jak ocenić Biuro w tym zakresie. Ponadto, 3% ankietowanych raczej źle ocenia informowanie członków LGD o funkcjonowaniu Lokalnej Grupy Działania oraz pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych. 7% nieprzychylnie ocenia prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców.

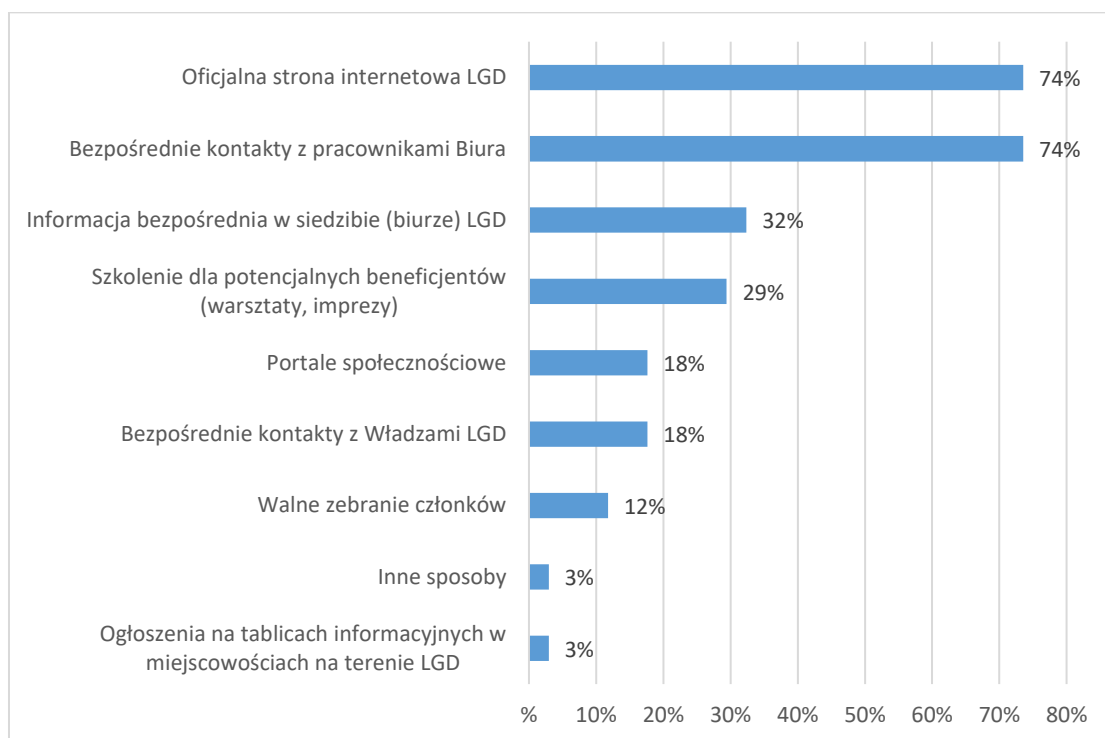
Wykres 18. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach

Źródło: badania własne

Prawie ¼ ankietowanych informacje dotyczące funkcjonowania LGD czerpie z oficjalnej strony internetowej oraz z bezpośrednich kontaktów z pracownikami Biura. Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem cieszy się wśród respondentów informacja bezpośrednia w siedzibie Biura (32% wskazań) czy szkolenie dla potencjalnych beneficjentów (29% wskazań). Ogłoszenia na tablicach informacyjnych nie jest dobrym źródłem informacji na temat funkcjonowania LGD – korzysta z niego jedynie 3% badanych.

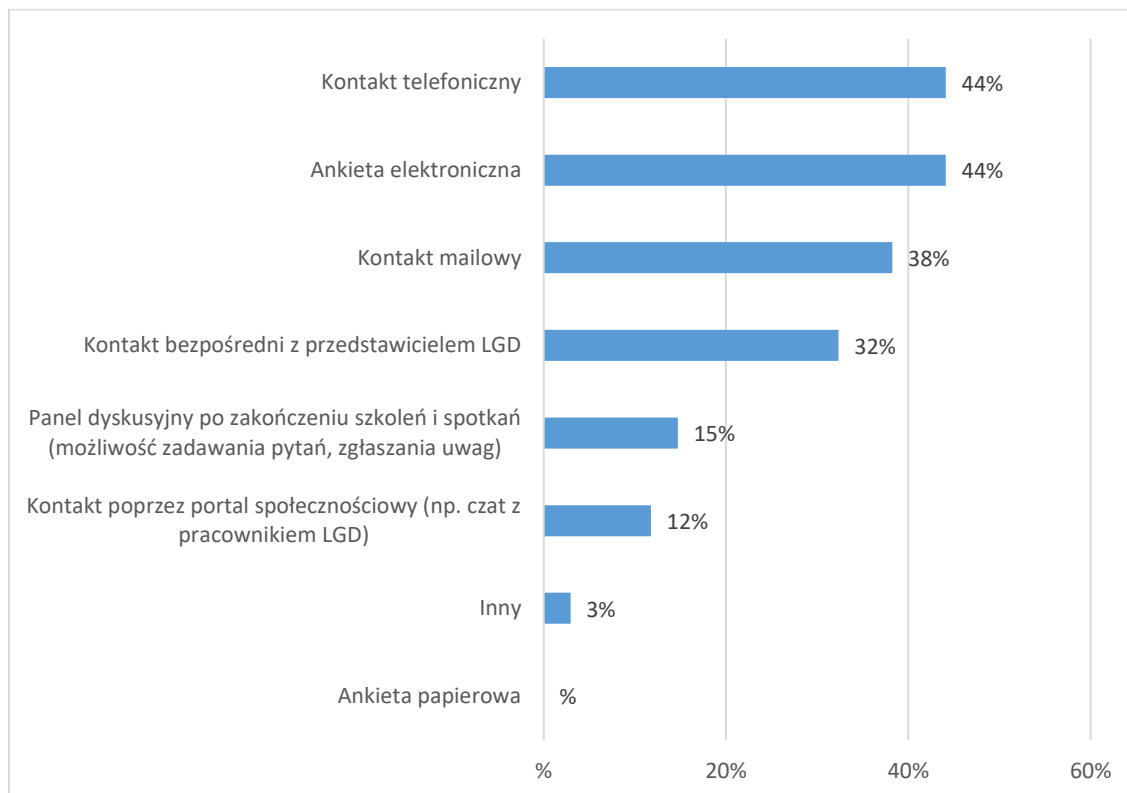
Wykres 19. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?

Źródło: badania własne

Kontakt telefoniczny oraz ankieta elektroniczna to najbardziej odpowiedni kanał przekazywania informacji dla 44% respondentów. Nieco mniej, 38% wskazań, otrzymał kontakt mailowy. Panel dyskusyjny oraz kontakt przez portal społecznościowy nie cieszą się zainteresowaniem badanych (odpowiednio 15% i 12% wskazań), natomiast ankiety papierowej nie wybrałby żaden ankietowany.

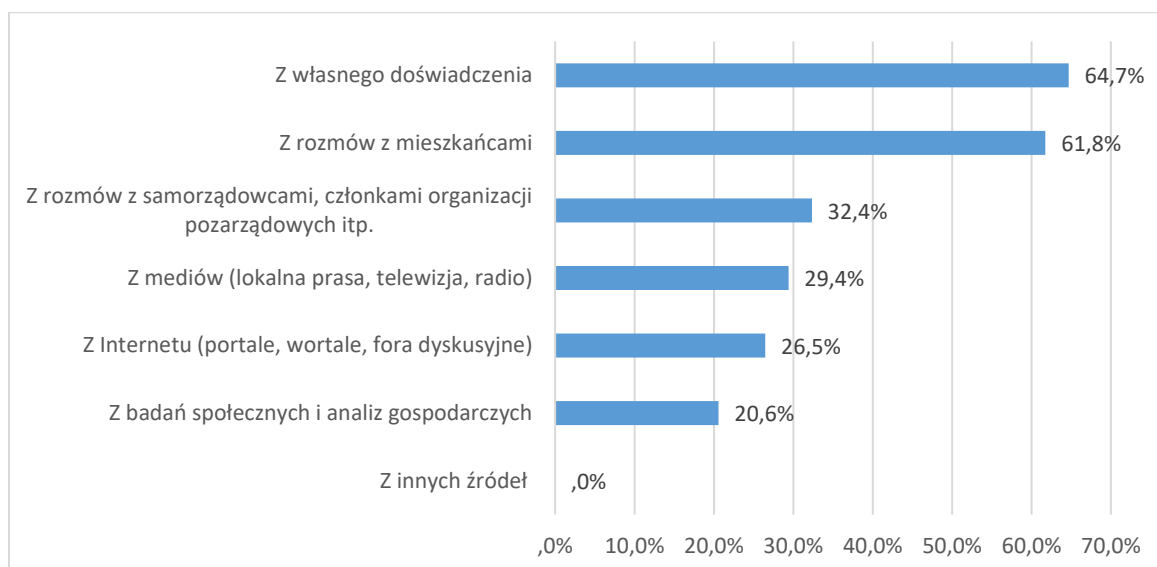
Wykres 20. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?

Źródło: badania własne

Większość respondentów, ponad 60%, informacje o potrzebach mieszkańców czerpie z własnego doświadczenia oraz z rozmów z nimi. Co trzeci ankietowany taką wiedzę pozyskuje natomiast z rozmów z samorządowcami. Badania społeczne i analizy gospodarcze to źródło informacji dla co piątego badanego.

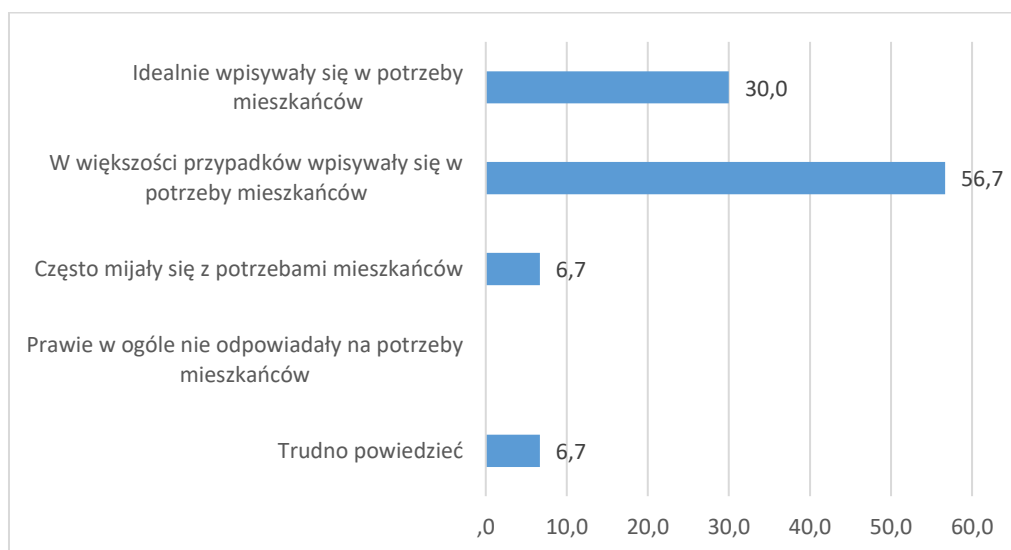
Wykres 21. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?

Źródło: badania własne

Prawie 87% badanych twierdzi, że nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców, z czego 30% uważa, że wpisywały się one w ich potrzeby idealnie. Przeciwnego zdania jest 6,7% respondentów i taki sam odsetek nie umie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

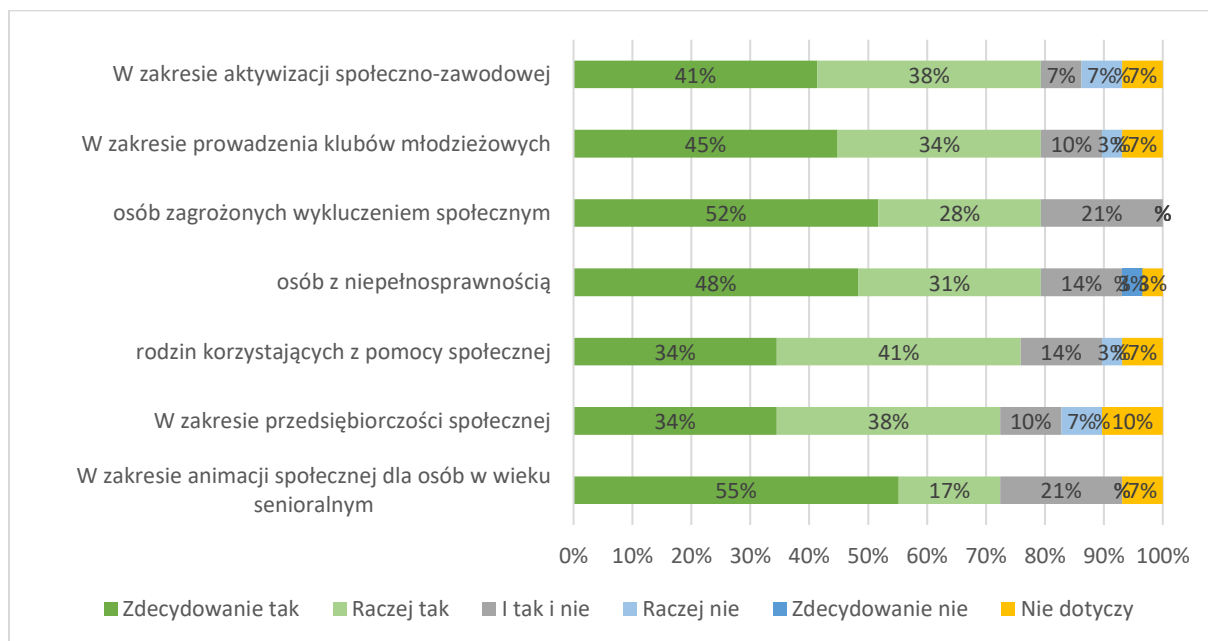
Wykres 22. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Źródło: badania własne

Ankietowani zapytani o to, czy realizowane nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych, udzielili w przeważającej części odpowiedzi twierdzących; najbardziej, ich zdaniem, pomogły one w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej, prowadzenia klubów młodzieżowych, osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz tym z niepełnosprawnością (każda dziedzina otrzymała 79,3% wskazań).

Wykres 23. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z:

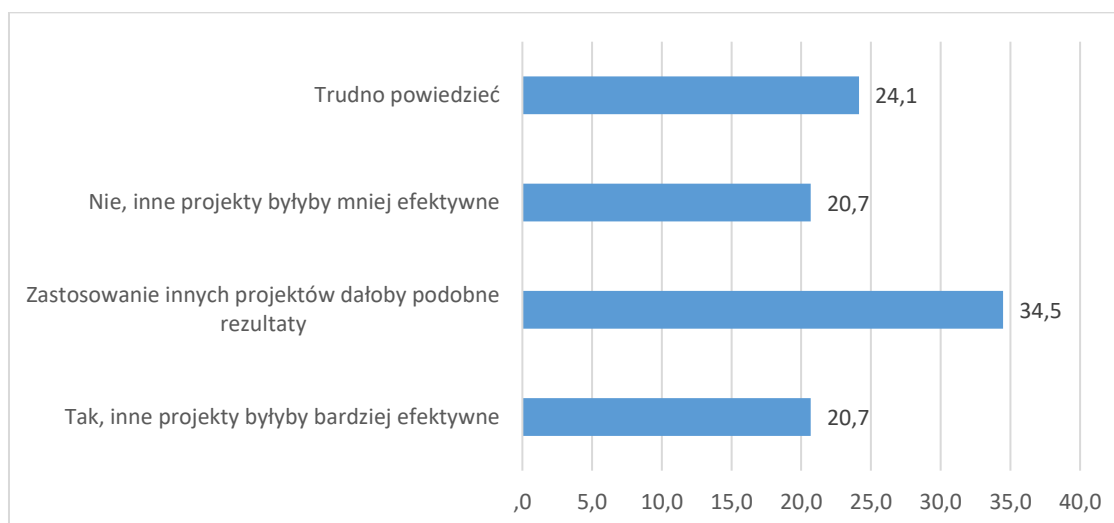

Źródło: badania własne

Co piąta osoba zapytana, czy za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty odpowiedziała twierdząco i taki sam odsetek osób udzielił odpowiedzi przeczącej. 34,5% ankietowanych uważa, że zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty, natomiast 24% osób nie umie jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

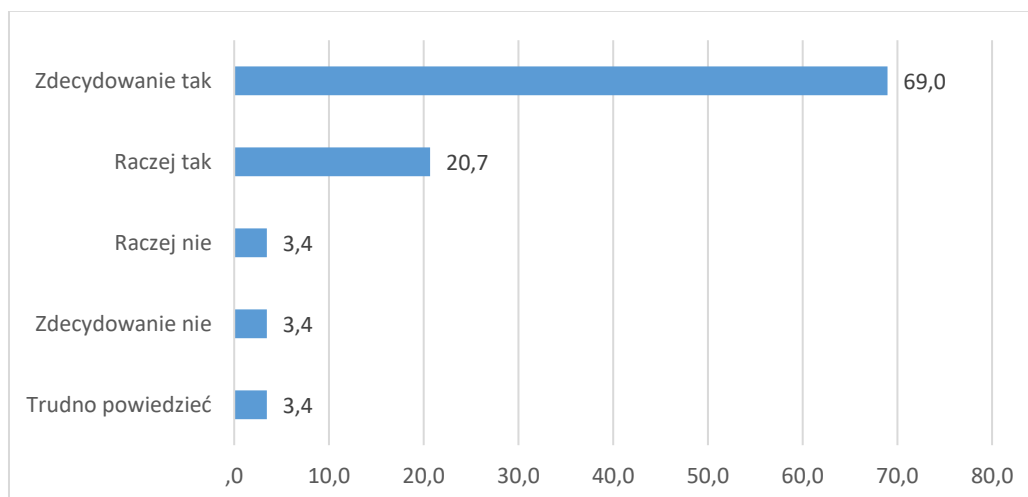
Wykres 24. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Źródło: badania własne

Zdaniem 90% ankietowanych środki finansowe przeznaczone na wdrażanie LSR zostały wydane z korzyścią dla społeczności.

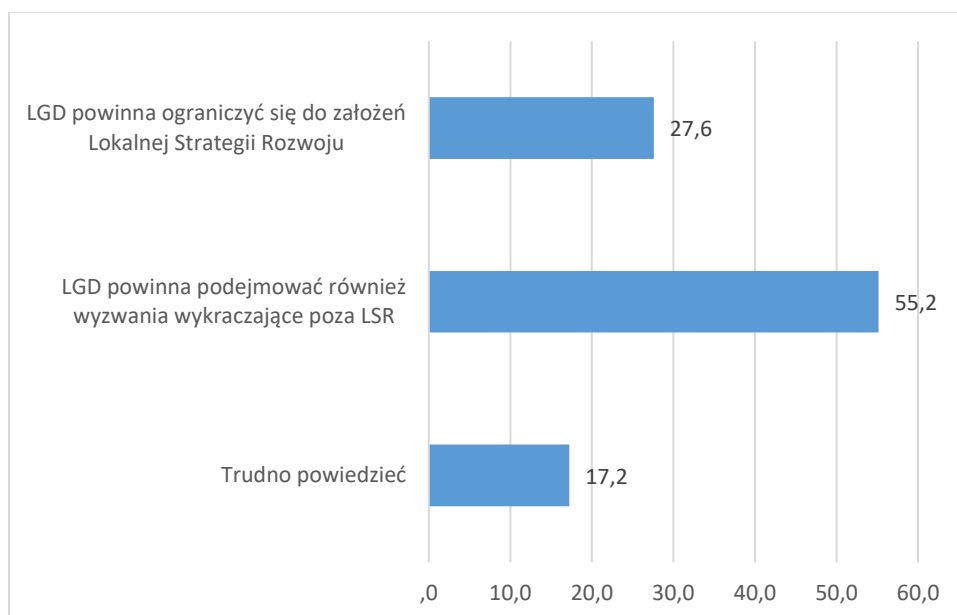
Wykres 25. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Źródło: badania własne

Ponad połowa badanych uważa, że Lokalna Grupa Działania powinna podejmować działania wykraczające poza LSR. Przeciwnie stanowisko zajęło mniej niż 30% ankietowanych, a 17,2% osób zaznaczyła odpowiedź "trudno powiedzieć".

Wykres 26. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Źródło: badania własne

Doradztwo biura LGD

W ramach działań doradczo – promocyjnych LGD realizuje 2 formy wsparcia. Doradztwo indywidualne jest formą pomocy wnioskodawcom tylko do momentu ogłoszenia naboru wniosków. Drugą formą wsparcia są działania informacyjne prowadzone poza terminami naborów, dla wszystkich potencjalnych beneficjentów, którzy chcieliby w przyszłości złożyć wnioski lub uzyskać informacje o LGD.

Tabela 8. Doradztwo indywidualne podczas naborów grantowych

	Indywidualne doradztwo (liczba osób, którym udzielono doradztwa)
2016	
2017	
2018	34
2019	31
2020	27
2021	19
suma	111

Źródło: dane LGD

Dodatkowo przeprowadzono 6 konsultacji podczas naborów konkursowych w 2021 roku.

Przedstawiciele LGD w sprawozdaniu z działalności zwracają uwagę na duże znaczenie przeszkolenia potencjalnych beneficjentów. Czas trwania szkoleń musi być dostosowany do deficytów wiedzy i umiejętności wnioskodawców (od kilku do kilkudziesięciu dni). Wypełnienie wniosku EFS wymaga wiedzy i umiejętności, której pracownicy biura nie są w stanie przekazać w trakcie szkoleń, konsultacji czy doradztwa.

Plan komunikacji i plan szkoleń

Zgodnie z planem szkoleń członkowie Rady, Zarządu oraz Pracownicy Biura Stowarzyszenia przynajmniej raz w roku muszą uczestniczyć w szkoleniach organizowanych przez Urząd Marszałkowski lub inne podmioty prowadzące szkolenia z zakresu wdrażania Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność oraz z zakresu funkcjonowania organizacji pozarządowych.

Tabela 9. Szkolenia

	Liczba szkoleń	Liczba osobodni
2016	5	19
2017	5	33
2018	6	41
2019	2	28
2020	2	40
2021	-	-
suma	20	161

Źródło: dane LGD

Dodatkowo w latach 2017 – 2018 odbyło się 7 szkoleń niezwiązanych z naborami, w tym szkolenia dla liderów NGO i szkolenia dedykowane marketingowi sportowemu. Prowadzone były również szkolenia dla lokalnych liderów w zakresie animacji jako metody pracy w środowisku lokalnym oraz realizacji projektów unijnych.

Plan komunikacji realizowanej przez Biuro LGD zakłada prowadzenie działań ukierunkowanych na jak najszersze włączenie społeczności lokalnych (mieszkańców obszaru LGD) w działania związane z LSR. Cele szczegółowe określone w planie komunikacji skupione są przede wszystkim na budowaniu i postrzeganiu Lokalnej Grupy Działania Miasto Włocławek jako silnego i przyjaznego animatora i inkubatora innowacyjnych działań na rzecz lokalnej społeczności oraz na osiągnięciu wysokiej aktywności w procesie naboru projektów, aby wnioski o dofinansowanie cechowały się wysoką jakością. Plan komunikacji zakłada również

regularne badanie efektywności podejmowanych działań, które mają służyć lepszemu nawiązaniu dialogu z mieszkańcami oraz poprawę mechanizmów funkcjonowania LGD.

Plan komunikacji jest kierowany do wszystkim mieszkańców obszaru LSR, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych, w tym osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z obszaru objętego LSR (szczególnie osób długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, osób młodych do 30 roku życia oraz osób w wieku 50+) oraz do otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Adresatami Planu komunikacji są także podmioty działające na obszarze LSR, aktywne w trzech sektorach: publicznym, społecznym, gospodarczym.

Działania zawężają się do trzech kierunków komunikacji. Pierwszy z nich to szeroko rozumiana kampania informacyjno-promocyjna, która polegać będzie na dotarciu do jak najszerszego grona odbiorców. Kolejny filar działań komunikacyjnych dotyczy marketingu bezpośredniego, czyli organizacji spotkań informacyjnych kierowanych do mieszkańców i podmiotów trzech sektorów. Trzecim kierunkiem planu komunikacji jest realizacja działań w zakresie uzyskania informacji zwrotnej od odbiorców LSR i interesariuszy poprzez ewaluację i stały monitoring.

Szczegółowe informacje dotyczące planu komunikacji wskazują na dużą precyzję podejścia i przemyślane cele. Przede wszystkim ustalany jest cel komunikacji. W poszczególnych latach prowadzono kampanie realizujące 6 celów komunikacyjnych, w tym jeden cel był dzielony (komunikacja zwrotna było prowadzona pod kątem skuteczności środków przekazu oraz jakości świadczonej pomocy). Kolejne cele komunikacji to: budowanie i podtrzymywanie pozytywnego wizerunku LGD i LSR, informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach pozyskiwania środków w ramach LSR, włączanie społeczności lokalnej w realizację LSR, upowszechnianie aktywnej integracji i aktywizacji społeczności lokalnej, informowanie o stanie realizacji LSR. Następnie określano grupę docelową adekwatną do każdego z celów komunikacji. W dalszej kolejności wybierano środki komunikacji, wskaźniki, oczekiwane efekty i na zakończenie sposób pomiaru efektywności. Najbardziej intensywne działania, dające szansę na dotarcie do największej liczby osób, prowadzono z wykorzystaniem mass mediów oraz aktywności digitalowych. Audycje w telewizji, radio oraz materiały w internecie w skali roku docierały każdorazowo do co najmniej 10 tysięcy osób każdy. Rozdawano ulotki, ukazywały się informacje na tablicach ogłoszeniowych, organizowano imprezy miejskie oraz imprezy branżowe o zasięgu miejskim.

Lokalna Grupa Działania Miasto Włocławek liczy 43 członków (indywidualnych i instytucjonalnych), w tym 19 to mieszkańcy, sektor społeczny i gospodarczy 10 członków, 13 sektor publiczny.

W latach 2016 – 2021 siedmioosobowy Zarząd spotkał się 58 razy (w okresie realizacji strategii zdarzały się okresy, w których zarząd liczył 6 osób). Spotkania Zarządu dotyczyły między innymi przyjmowania nowych członków, ewentualnie skreślenia z listy członków, zmian Statutu Stowarzyszenia, zatwierdzenie sprawozdania z działalności, zmiany w Planie Komunikacji, przyjęcie procedur kontroli Grantobiorców. Odbyło się 18 spotkań Walnego Zgromadzenia Członków. Funkcjonuje siedmioosobowa Rada LGD oraz pięcioosobowa Komisja Rewizyjna.

Rada LGD jest bardzo zajęтым organem. Liczba posiedzeń wzrastała w kolejnych latach wraz z liczbą wniosków grantowych i konkursowych. W trakcie trwania kadencji Rada oceniła następującą liczbę wniosków grantowych:

- 2018 r. – 46 wniosków grantowych
- 2019 r. – 25 wniosków grantowych
- 2020 r. – 11 wniosków grantowych i 6 wniosków konkursowych
- 2021 r. – 38 wniosków grantowych i 1 wniosek konkursowy
- 2022 r. – 43 wniosków grantowy
-

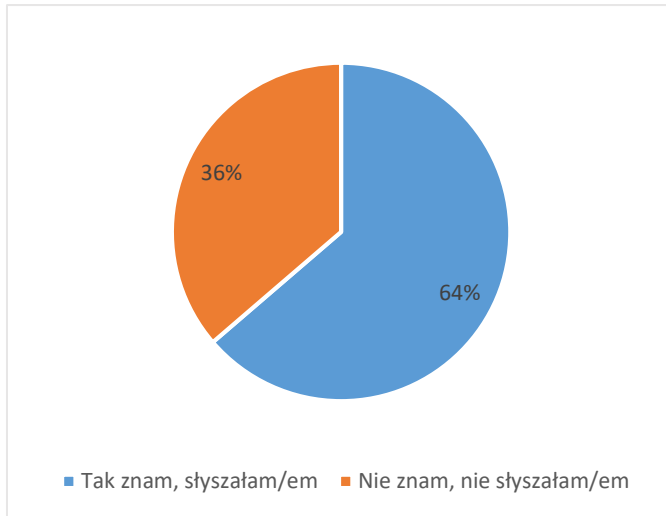
Tabela 10. Funkcjonowanie organów

	Posiedzenia Zarządu LGD	Posiedzenia Rady LGD	WZC
2016	10	8	3
2017	8	9	5
2018	8	5	4
2019	12	13	2
2020	11	13	3
2021	9	18	2
suma	58	66	18

Źródło: dane LGD

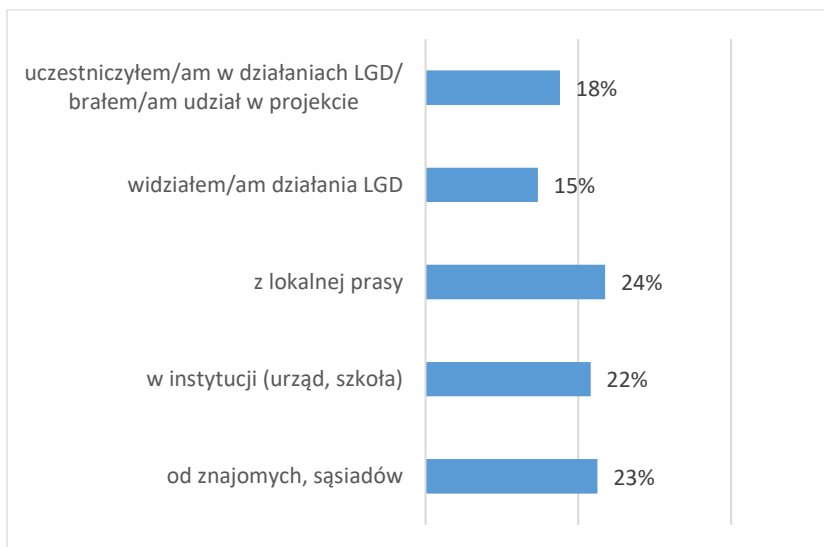
Rozpoznawalność LGD

Wykres 27. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania Miasto Włocławek?

Źródło: badania własne

Wykres 28. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Źródło: badania własne

LGD prowadziło projekty własne realizowane ze środków zewnętrznych. Łącznie przeprowadzono 8 projektów. **„Zainspirowani bogactwem włocławskiej kultury”** - projekt partnerski realizowany w okresie kwiecień 2017 – styczeń 2018 z Grupą Nieformalną Twardzielki finansowany z Fundacji ANWIL dla Włocławka. Projekt opierał się na realizacji cyklu spotkań w miejscach związanych z szeroko rozumianą włocławską kulturą: muzeach, teatrze, kinie, galerii. W ramach projektu odbyły się warsztaty dziennikarskie, na których fotoreporterzy i dziennikarze włocławskich mediów zapoznali uczestników z tajnikami swojego rzemiosła. Uczestnicy przygotowali 3 numery „Śródmiejskich Wieści”. Projekt był skierowany głównie do dzieci i młodzieży w wieku od 10 do 16 lat, w części zajęć udział wzięły również osoby dorosłe – rodzice i dziadkowie uczestników zwiedzających miejsca włocławskiej kultury. **„Kiedy byłem w Twoim wieku...”** – to projekt realizowany z Fundacją na Rzecz Rozwoju Kujawskiej Szkoły Wyższej we Włocławku „Vladislawia” finansowany z Fundacji ANWIL dla Włocławka, prowadzony w okresie czerwiec 2018 – luty 2019. W ramach działań projektowych zaproszono do udziału w cyklu spotkań na temat szeroko rozumianej kultury czasów dawnych i współczesnych. Uczestnicy mogli poznać podstawy tańca ludowego i narodowego (polonez, mazur, krakowiak, kujawiak, oberek itp.), pieśni ludowe z terenów Kujaw, kujawski folklor, zwyczaje związane z życiem codziennym i uroczystościami kujawiaków oraz kulturę i zwyczaje dwudziestolecia międzywojennego. Na zakończenie spotkań kulturalnych uczestnicy warsztatów mieli możliwość zapoznania się ze zwyczajami, muzyką i tańcami współczesnymi: hip-hop, modern dance, taniec jazzowy. Kolejnym elementem realizowanego projektu było przeprowadzenie zajęć literackich z dziećmi w wieku wczesnoszkolnym, z uczniami klas IV-VIII oraz młodzieżą ponadgimnazjalną. Ich celem było przeprowadzenie i zebranie wywiadów z osobami starszymi na temat: Co robięś w moim wieku. Rezultatem całego cyklu było wydanie publikacji z zebranymi wywiadami uczestników warsztatów literackich z seniorami – dziadkami oraz podopiecznymi Domu Dziennego Pobytu we Włocławku. **„Śródmieście Cafe”** – projekt finansowany ze środków Gminy Miasto Włocławek. Realizacja projektu polegała na prowadzeniu kawiarni obywatelskiej „Śródmieście Cafe” w terminie luty – grudzień 2019 roku. Zadania zrealizowane w ramach projektu (min. 4 w miesiącu), to: zajęcia tematyczne związane ze świętami, ćwiczenia rozwijające zainteresowania mieszkańców, spotkanie z ludźmi ważnymi dla Włocławka oraz takimi, którzy osiągnęli sukces, organizacja imprez plenerowych (piknik, dzień sąsiada itp.). Celem realizacji zadania było między innymi wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców, zwiększenie ich udziału w decydowaniu o jakości życia i przestrzeni, w której żyją, budowanie integracji mieszkańców z ich miejscem zamieszkania, kreowanie i wspieranie lokalnych liderów i inicjatyw społecznych. **„Akademia Szkolna”** – projekt finansowany ze środków Gminy Miasto Włocławek. W ramach realizowanego dwukrotnie zadania w 2019 i 2020 roku LGD Miasto Włocławek wspierało rodziny i szkołę w rozwijaniu zainteresowań oraz pasji wśród dzieci i młodzieży a także zagospodarowywało im czas wolny od zajęć szkolnych. Zajęcia tematyczne

były uzupełniane dodatkowymi zajęciami z psychologiem na temat radzenia sobie ze stresem i negatywnymi emocjami, asertywności, realizacji wolontariatu, zasadami Fair Play, komunikacji bez przemocy. **„Nie ma jak wakacje!”** – projekt finansowany ze środków Gminy Miasto Włocławek. Odbyły się dwie edycje projektu w 2019 i 2020 roku. To forma interdyscyplinarnych zajęć, o tematyce związanej z kształtowaniem umiejętności psychologicznych, poznawczych oraz artystycznych i sportowych pozwalających dzieciom i młodzieży na aktywne spędzenie czasu wolnego podczas wakacji. W ramach projektu realizowano warsztaty psychologiczne rozwijające umiejętności współpracy z grupą, radzenia sobie ze stresem, asertywności, komunikacji bez przemocy, podnoszenia własnej wartości. Prowadzono spotkania sportowe podczas których dzieci i młodzież poznały różne style taneczne oraz podstawowe kroki disco dance, hip hop, dance, break dance. Odbyły się również spotkania z zakresu wiedzy z różnych dziedzin nauki oraz warsztaty artystyczne dla dzieci i młodzieży chcących rozwijać swoje pasje i zainteresowania plastyczne. Organizowano wyjścia uczestników do miejsc użyteczności publicznej. **„III Włocławskie Senioralia 2019”** finansowane ze środków Gminy Miasto. W trakcie projektu, którego kulminacją były uroczystości w Centrum Kultury, włocławscy seniorzy zostali zaktywizowani przygotowując w dużym stopniu to wydarzenie.

LGD Miasto Włocławek zorganizowała w 2018 roku dwie wizyty studyjne. Pierwsza do Spółdzielni socjalnej „Twoje Smaki” w Inowrocławiu. Udział w niej wzięli przedstawiciele organizacji zajmujących się osobami zagrożonymi ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz wszystkie osoby zainteresowane tematyką przedsiębiorczości społecznej. Druga do „Wioski Górniczej” oraz do spółdzielni socjalnej „Borowiacki Wigor” w Gostyninie. Celem wizyty było poszerzenie wiedzy na temat zakładania i funkcjonowania spółdzielni socjalnych.

LGD Miasto Włocławek aktywnie bierze udział w wydarzeniach i działaniach innych instytucji, w tym w Forum Organizacji Pozarządowych, dożynkach miejskich i parafialnych oraz w kiermaszach świątecznych.

Stowarzyszenie bardzo aktywnie bierze udział w aktywizacji społeczności. W latach 2016 – 2021 zorganizowało 43 warsztaty, konkursy, spotkania i imprezy rocznicowe oraz przedsięwzięcia. Były to również warsztaty animacyjne dla mieszkańców, spotkania informacyjne organizowane we Włocławskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu. Kilukrotnie zorganizowano Śniadanie Trzech Sektorów oraz spotkania w ramach promocji funduszy europejskich. Odbyły się pikniki rodzinne, festyny, Andrzejkę i Wigilie Świąteczne.

5.4. Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.

W ramach 1 celu ogólnego wyznaczonego w LSR zaplanowano 5 przedsięwzięć z precyzyjnie wyznaczonymi 5 wskaźnikami produktu. 3 z 5 wskaźników produktu ma realizację umowy i płatności na poziomie 100%. Według stanu na koniec 2021 roku dwa wskaźniki produktu, *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętym wsparciem w programie (konkursy)* jeden w ramach przedsięwzięcia Działania aktywnej integracji o charakterze środowiskowym drugi Działania z zakresu aktywizacji społeczno – zawodowej, ma zerową realizację umowy i płatności.

Tabela 11. Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.

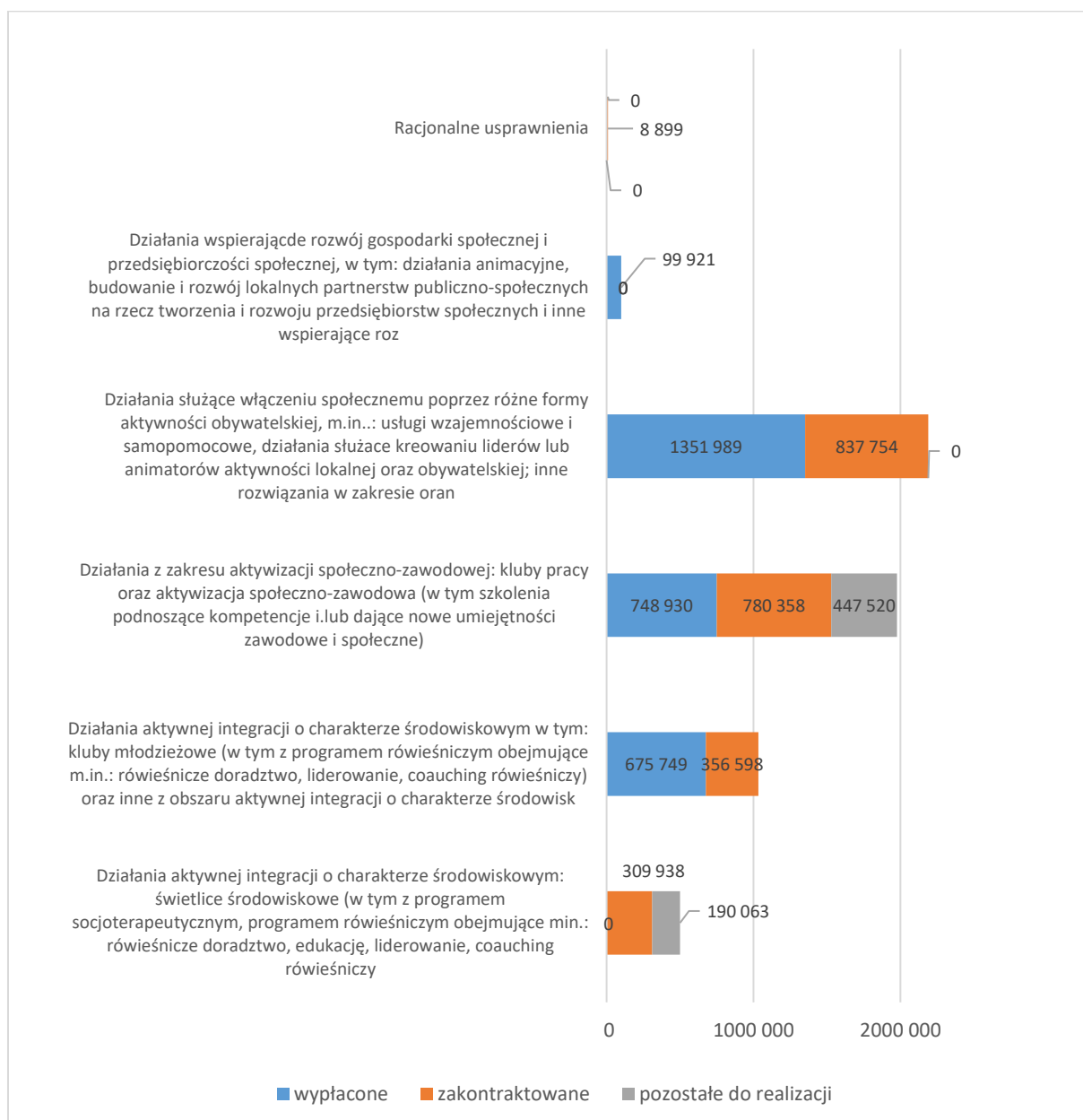
Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
				Umowy	Płatności
Działania aktywnej integracji o charakterze środowiskowym: świetlice środowiskowe (w tym z programem socjoterapeutycznym, programem rówieśniczym obejmujące min.: rówieśnicze doradztwo, edukację, liderowanie, coaching rówieśniczy)	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętym wsparciem w programie (konkursy)	osoba	50	0	0
Działania aktywnej integracji o charakterze środowiskowym w tym: kluby młodzieżowe (w tym z programem rówieśniczym obejmujące m.in.: rówieśnicze doradztwo, liderowanie, coaching rówieśniczy) oraz inne z obszaru aktywnej integracji o charakterze środowiskowym)	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (granty)	osoba	132	100%	100%
Działania z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej: kluby pracy oraz aktywizacja społeczno-zawodowa (w tym szkolenia podnoszące kompetencje i/lub dające nowe umiejętności zawodowe i społeczne)	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych społecznie objętych wsparciem w programie - granty	osoba	100	100%	100%
	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętym wsparciem w programie (konkursy)	osoba	115	0	0
Działania służące włączeniu społecznemu poprzez różne formy aktywności obywatelskiej, m.in.: usługi wzajemnościowe i samopomocowe, działania służące kreowaniu liderów lub animatorów aktywności lokalnej oraz obywatelskiej; inne rozwiązania w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji społecznej	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (grant)	osoba	303	100%	100%
Działania wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej, w tym: działania animacyjne, budowanie i rozwój lokalnych partnerstw publiczno-społecznych na rzecz tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych i inne wspierające rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej	liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (granty)	osoba	50	100%	100%

Źródło: dane LGD

Postęp finansowy

Najwięcej środków wypłacono w ramach przedsięwzięcia *Działania służące włączeniu społecznemu poprzez różne formy aktywności obywatelskie* (1,35 mln PLN) i *Działania z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej* (0,75 mln PLN). Najwięcej środków zakontraktowano na *Działania służące włączeniu społecznemu* (0,84 mln PLN) i *Działania z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej* (0,78 mln PLN).

Wykres 29. Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r.

Źródło: dane LGD

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

Zakończenie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju przypadnie na 2023 rok. W raporcie ewaluacyjnym wykorzystano dane za 2021 roku. Trudno odpowiedzialnie odpowiedzieć, czy wszystkie wskaźniki oddziaływania zostaną uzyskane. Szczególnie w kontekście zawirowań gospodarczych. Aktualne informacje również w kontekście liczby beneficjentów opieki społecznej pozwalają z optymizmem przyjmować realizację postawionego celu. W 2021 roku z pomocy społecznej korzystało 7 335 mieszkańców Włocławka. Jest to zdecydowanie mniejsza liczba niż zakładana 12 231, co wskazuje na osiągnięcie wskaźnika. Niestety zmieniająca się sytuacja gospodarcza nie pozwala już teraz dokonać podsumowania, wartości będą musiały być zweryfikowane w 2023 roku.

CEL OGÓLNY 1	Tworzenie warunków dla włączenia społecznego oraz wsparcie mieszkańców Miasta Włocławka, objętych Lokalną Strategią Rozwoju, w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej w okresie do 31.12. 2023 roku.			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego I	Jednostka miary	Stan początkowy 2014 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Liczba mieszkańców Miasta Włocławek korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	osoba	14.267	12.231	Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie we Włocławku/dane GUS. Pomiar na zakończenie okresu realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Ocena wpływu na kapitał społeczny

Tworzenie warunków do włączenia społecznego i wsparcie mieszkańców Miasta Włocławka było głównym celem wpisanym w Lokalną Strategię Rozwoju. Działania w ramach realizacji tego celu kierowane były do mieszkańców wykluczonych społecznie lub zagrożonych ubóstwem oraz ich otoczenia. Wszystkie te działania, realizowane z EFS, mają na celu angażować i rozwijać potencjał i umiejętności tych osób w odniesieniu do rynku pracy oraz życia społecznego oraz podniesienie potencjału obywatelskiego. W ramach LSR wspierana była przedsiębiorczość społeczna, i grupą docelową tych działań były również organizacje pozarządowe i jednostki pomocy społecznej. Były to przede wszystkim działania informacyjne, budujące świadomość znaczenia podmiotów ekonomii społecznej. Jednym z podmiotów realizujących później projekt w tym obszarze była gmina Miasto Włocławek, która razem z gminami z powiatu stworzyła spółdzielnię socjalną. LGD pozyskiwało również środki zewnętrzne na zadania zlecone w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży (rozwój ich pasji i zainteresowań) oraz moduł zajęć dodatkowych w czasie wakacji. LGD było również przez rok operatorem kawiarni obywatelskiej, w której prowadzone są działania aktywizujące oraz związane z rozwojem zainteresowań obywatelskich.

Przedsiębiorczość

LGD Włocławek nie dysponowała budżetem przeznaczonym bezpośrednio na wsparcie przedsiębiorczości. Jednak przedsiębiorcy korzystali również z funduszy będących w dyspozycji Stowarzyszenia, rozbudowując i poszerzając swoją ofertę o działalność skierowaną do grup zagrożonych wykluczeniem i ubóstwem. Wsparcie tak wykorzystane w końcowym efekcie trafiało do docelowych beneficjentów, ale przyczyniło się również do wsparcia działalności lokalnych przedsiębiorstw, zwłaszcza w trudnych czasach pandemii. Realizacja projektów w ramach realizacji LSR pomaga w zaangażowaniu lokalnych przedsiębiorców w rozwiązywanie problemów grup potrzebujących takiego wsparcia, takich jak na przykład osoby z niepełnosprawnościami lub rodziny uchodźcze.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Wsparcie turystyki i zachowanie dziedzictwa kulturowego nie było bezpośrednio wpisane w cele LSR, jednak pojawiało się w wielu jej celach szczegółowych jako wsparcie wiedzy mieszkańców oraz budowanie poczucia ich tożsamości z regionem. Realizowane więc były projekty dotyczące historii regionu, projekty fotograficzne, angażujące przede wszystkim młodzież i budujące więzi międzypokoleniowe. Zrealizowano również projekt dotyczący upowszechniania wiedzy o historii i atrakcjach turystycznych regionu we współpracy z zewnętrzną fundacją (Fundacja Anvil dla Włocławka). LGD nie dysponuje środkami na promocję atrakcji turystycznych i miejsc historycznych miasta, ale chętnie inicjuje i angażuje się w projekty związane z tym obszarem. Jednak mimo dostrzegania potencjału regionu oraz jego promocji do tej pory nie udało się realizować takich projektów jak wydawnictwa w postaci informatorów czy map turystycznych. Tego typu działania LGD Włocławek może prowadzić jedynie z pomocą środków własnych, tak jak to zrobiła umieszczając na własnych materiałach promocyjnych zdjęcia jednej z atrakcji miasta.

Grupy defaworyzowane

LGD Włocławek wszystkie swoje działania koncentrowała na grupach mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem oraz ich otoczeniu. W LSR jako grupy defaworyzowane wpisane zostały osoby starsze, młodzież do 18 roku życia, nie są to jednak grupy, których uwzględnienie we wnioskach w naborach byłoby dodatkowo premiowane punktowo. Główna grupa docelowa wszystkich działań w trakcie realizacji strategii jest dobrze zdefiniowana, a jej potrzeby wymagają dobrze zaprojektowanych, celowych działań, dlatego koncentracja na tych problemach wydaje się nader słuszna.

Innowacyjność

Kryterium innowacyjności stosowane do oceny wniosków przyjęte na początku okresu działań związanych z realizacją LSR wymagało redefinicji, ponieważ jego początkowa formuła, dotycząca innowacyjności produktu, grupy docelowej lub techniki, okazała się trudna do weryfikacji w praktyce. LGD Miasto Włocławek nie dysponuje środkami, by w proces oceny wniosków włączyć ekspertów, mogących uzasadnienia zawarte we wnioskach właściwie ocenić. Za zgodą Urzędu Marszałkowskiego definicja kryterium została zmieniona i w praktyce kryterium innowacyjności stosowane było na poziomie wnioskodawcy. Punkty za innowacyjność otrzymywały więc projekty, których autorzy byli w stanie dowieść innowacji na poziomie własnej działalności.

Projekty współpracy

LGD Włocławek nie prowadziło projektów współpracy finansowanych ze względu na niekorzystanie ze środków PROW, jednak nawiązywało współpracę z innymi LGD w ramach sieci województwa kujawsko-pomorskiego, a także utrzymywało kontakt mający na celu wymianę doświadczeń i dobrych praktyk ze stowarzyszeniami spoza województwa.

Ocena funkcjonowania LGD

LGD Włocławek prowadziło działania doradcze w trakcie naborów wniosków oraz informacyjne, nie związane z konkretnymi naborami. Działania animacyjne realizowane z kosztów bieżących skierowane były do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem. W późniejszym okresie (od marca 2020) działania objęły organizacje wspierające te osoby. W pierwszym okresie realizowanych było wiele działań animacyjnych, warsztatów i szkoleń skierowanych wprost do grupy docelowej stanowiącej też grupę docelową projektów wyłanianych w naborach wniosków. Warsztaty i wydarzenia organizowane dla osób bezrobotnych lub z niepełnosprawnościami cieszyły się rzeczywiście dużym zainteresowaniem, były ciekawe i na swój sposób innowacyjne, jak na przykład warsztaty z autoprezentacji. W kolejnym okresie dużą część budżetu pochłonęły koszty własne biura i dlatego wiele działań prowadzonych w tej chwili jest prowadzonych we własnym zakresie, na przykład w formie wolontariatu lub zapraszania do prowadzenia działań osób zatrudnionych przez inne organizacje. Te działania wciąż są konieczne, gdyż nie można pozwolić, aby podopieczni Stowarzyszenia, na przykład osoby młode korzystające ze wsparcia terapeutycznego czy młode bezrobotne matki, pozostały bez opieki ze względu na zmianę grupy docelowej działań. Zmiana grupy docelowej podyktowana była zmianą w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Programu Regionalnego. Działania nakierowane na organizacje społeczne były działaniami o charakterze bardziej informacyjnym i doradczym.

Ocena procesu wdrażania

W pierwszym okresie realizacji LSR miało miejsce małe opóźnienie w ogłoszeniu pierwszych projektów, spowodowane przygotowaniem i omówieniem pierwszej dokumentacji naborowej, ustalaniem sposobu komunikacji i procedur.

Procedury składania wniosków w naborach nie są proste i wystarczająco jasne dla wnioskodawców. W założeniu na początku funkcjonowania LGD miało być miejscem, w którym organizacje pozarządowe zdobędą wiedzę i doświadczenie w pozyskiwaniu funduszy unijnych i realizacji projektów, jednak strategia polegająca na wyłanianiu projektów w wyniku składania przez te organizacje fiszek projektowych nie sprawdza się. Projekty są trudne zarówno w fazie pisania wniosków jak i w fazie realizacji, a organizacje pozarządowe nie mają potrzebnego doświadczenia w operowaniu w ramach funduszy unijnych, gdyż aż do tej pory prowadziły działalność głównie w oparciu o fundusze pozyskiwane ze źródeł komercyjnych lub z urzędu miasta, gdzie procedury są o wiele łatwiejsze. To dobra zasada, że LGD może wspierać beneficjentów w trakcie realizacji projektów, biorąc na siebie część odpowiedzialności za ich powodzenie. LGD poświęca wiele czasu i środków na edukację wnioskodawców – przynosi to dobre efekty, a początkowo nieufni i niechętni wnioskodawcy nabywając wiedzę i doświadczenie włączają się w kolejne działania i przystępują do kolejnych naborów.

Kryteria obowiązujące podczas oceny wniosków w naborach w większości pozwalają wyłonić najlepsze projekty spośród zgłoszeń, jednak część z przyjętych kryteriów jest w ocenie LGD zbyt subiektywna i w przyszłości należy je przeformułować, nadając im obiektywny i niepozostawiający pola do nadinterpretacji charakter. Zastosowanie kryteriów subiektywnych nawet w dobrej wierze czasem prowadzi do odrzucenia projektów w procesie oceny ich przez urząd wojewódzki. Kryteriów obiektywnych powinno być więc jak najwięcej. Z drugiej strony stosowanie kryteriów bardziej elastycznych, subiektywnych, często prowadzi do wyłonienia w naborze naprawdę ciekawych projektów.

Wartość dodana podejścia LEADER

Powstanie i działalność LGD pozytywnie wpłynęło na kształt współpracy pomiędzy stronami samorządową, społeczną i gospodarczą. Wpływ miał na to fakt, że członkami Stowarzyszenia są przedstawiciele każdego z tych trzech sektorów, wobec czego na szkoleniach i spotkaniach jest przestrzeń dla wymiany myśli i wypracowywania rozwiązań odpowiednich dla wszystkich podmiotów. LGD Miasto Włocławek jest inicjatorem „Śniadań Trzech Sektorów”, cyklicznych spotkań przedstawicieli samorządów, biznesu i organizacji pozarządowych, miejsca dla rozmów na temat wspólnie realizowanych przedsięwzięć. Jest to początek długiego procesu mającego na celu budowę zaufania między stronami oraz wzajemnego szacunku dla często odmiennych sposobów działania, a szczególnie okazja do dostrzeżenia wspólnych celów i wypracowania dobrych praktyk współpracy.

Potencjał wytworzony w wyniku działań LGD jest dobrze wykorzystywany w kierunku budowania współpracy między lokalnymi partnerami. Rola LGD w tym procesie jest często komentowana i doceniana. Liczne działania LGD skutkują podejmowaniem przez zaangażowanych w nie uczestników kolejnych inicjatyw.

Największa trudność to budowanie współpracy z przedsiębiorcami, dla których naturalną motywacją do zaangażowania się jest wymierny zysk, który LGD nie zawsze może zagwarantować prowadząc działania w kierunku grup zagrożonych wykluczeniem.

Dodatkowe pytania badawcze:

Współpraca z Urzędem Marszałkowskim województwa kujawsko-pomorskiego układa się dobrze, po początkowym trudnym okresie, kiedy należało ją we właściwy sposób poukładać, poszukać wspólnego języka i określić sposoby komunikacji i działania. Jej obecny kształt pozwolił między innymi skrócić czas oczekiwania na ocenę wniosków przez urząd z około siedmiu – ośmiu do nawet półtora miesiąca.

7. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Najważniejszym zadaniem, wpisanym w strategię jest budowanie kapitału społecznego miasta poprzez oddziaływanie na osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Podejmowane inicjatywy wpisywały się w ten cel na różnych poziomach i różnymi metodami. Wydaje się jednak, że budowanie kapitału społecznego całej społeczności nie może się ograniczać do grup defaworyzowanych. Kwestie integracji oraz dostępu do narzędzi jakimi dysponuje LGD powinny być rozpowszechnione i kierowane do wszystkich mieszkańców miasta. Oczywiście ramy funduszy, w których swoje działania finansuje LGD są ściśle określone i dosyć sztywne, ale po aktywności Stowarzyszenia widać, że istnieje potrzeba szerszego oddziaływania. Trudno tu o rekomendację ściśle ukierunkowaną na LGD, ale ukierunkowane na szerzej zdefiniowaną integrację środowisk miejskich przyniosłoby lepsze efekty.

LGD jest partnerstwem trójsektorowym. Oznacza to, że łączy w swojej działalności interesy sektora publicznego, społecznego i gospodarczego. Sektor społeczny jest naturalnym beneficjentem większości funduszy dostępnych w LGD co sprawia, że relacje z organizacjami pozarządowymi rozwijają się najlepiej. Nie obywa się to bez problemów, chociażby związanych z pośrednim wykluczeniem małych organizacji, które nie mają zaplecza finansowego oraz merytorycznego do obsługiwanie zaledwie skomplikowanych projektów z EFS. Sektor publiczny, w postaci kulturalnych i społecznych agend miasta może partycypować w funduszach LGD i robi to. Te relacje również układają się w poprawny sposób. LGD nie dysponuje jednak ofertą finansowania projektów kierowanych przedsiębiorców. Przedsiębiorcy korzystają z funduszy jedynie jako beneficjenci projektów kierowanych do społeczności. Znacząco utrudnia to integrację sektora gospodarczego. Wydaje się, że celem LGD powinno być pozyskanie funduszy wspierających integrację przedsiębiorców i ich aktywizację w działaniach społecznych Stowarzyszenia.

Zapisałe w statucie organy LGD działają sprawnie i należycie wykonują swoje obowiązki. Na podkreślenie zasługuje jednak działanie biura LGD, które mimo, że nie jest organem Stowarzyszenia do w najszerszym znaczeniu realizuje postanowienia strategii. Pracownicy biura organizują nabory wniosków, prowadzą szkolenia i udzielają doradztwa. Przyjmują wnioski i wspierają Radę w ich weryfikacji i ocenie, przygotowują dokumentację po naborze. Wspierają wnioskodawców nie tylko na etapie aplikowania ale również realizacji, rozliczania i kontroli realizacji operacji. Odpowiadają za plan szkoleń i realizują w praktyce plan komunikacji. Wszystkie te działania są bardzo wysoko oceniane przez mieszkańców, wnioskodawców i członków LGD. Wysokie oceny dotyczą nie tylko kompetencji i kwalifikacji pracowników biura, ale przede wszystkim przyjaznego podejścia do klientów, aktywności i zaangażowania w wykonywaną pracę. Rekomendacją dla władz LGD jest dbałość o warunki pracy personelu biura, zarówno o te związane z finansami jak i organizację pracy oraz atmosferę.

Rada LGD ma za zadanie ocenę wniosków, które napłynęły w ramach naboru oraz wyłonienie najlepszych z nich i przekazanie do dofinansowania. Najważniejszym narzędziem, które Rada wykorzystuje do tego celu są lokalne kryteria wyboru. Kryteria „zerojedynkowe” są łatwiejsze w interpretacji, ale nie pozwalają odpowiednio docenić ciekawych i kreatywnych operacji. Kryteria subiektywne pozwalają na to, ale z kolei stanowią powód protestów i interwencji Urzędu Marszałkowskiego. Nie wydaje się słuszne by skoncentrować kryteria tylko na jednym z tych dwóch przeciwstawnych paradygmatów. Zadaniem LGD jest odnalezienie odpowiedniego balansu pomiędzy kryteriami obiektywnymi i subiektywnymi, ale w taki sposób by ułatwić pracę społecznie działającej Rady. To trudne zadanie wymaga dogłębnej analizy dotychczas stosowanych kryteriów oraz sprawdzenia jakie rozwiązania zastosowały inne LGD.

Największym problemem z jakim boryka się LGD jest wszechobecna biurokracja. Dotyczy one przede wszystkim wnioskodawców, którzy dla uzyskania finansowania dla prospołecznych projektów borykają się z rozbudowaną dokumentacją. Szczególnie silnie uderza to w małe organizacje pozarządowe, które nie mają doświadczenia i zasobów by sprostać wymaganiom stawianym przez EFS. Ilość dokumentów potrzebnych na każdym etapie wnioskowania, realizacji i rozliczania operacji uderza również w LGD. Biurokracja powoduje, że pracownicy biura mają zbyt mało czasu na działania aktywizacyjne i animacyjne. Ograniczenie tej sfery funkcjonowania LGD odbija się na roli jaką Stowarzyszenie chciałoby odgrywać w lokalnej społeczności. Rekomendacja dotycząca odbiurokratyzowania procedur i uproszczenia dokumentacji nie dotyczy jednak LGD i powinna być kierowana do instytucji nadrzędnych.

Ewaluacja końcowa wymagała od wszystkich członków Stowarzyszenia wyjątkowej pracy. Krótki czas realizacji badań sprzyjał kumulowaniu działań. Niemniej wsparcie i zaangażowanie władz LGD, pracowników i członków LGD zapewniło sukces realizacji wszystkich założonych działań. Na koniec należy jeszcze raz podziękować wszystkim, którzy wnieśli wkład w powstanie tego opracowania, czy to poprzez przygotowanie dokumentów, zestawień, uczestnictwo w wywiadach grupowych i indywidualnych, czy też poprzez wypełnianie anonimowych ankiet.

8. Spis tabel i wykresów

Wykresy

Wykres 1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?	17
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”? ...	17
Wykres 3. Ocena gminy na wymiarach	18
Wykres 4. Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowania gminy	19
Wykres 5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w mieście?	20
Wykres 6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?	20
Wykres 7. Powody zmiany miejsca zamieszkania	21
Wykres 8. Czy w Pana/i mieście, począwszy od 2016 r. realizowano projekty ze środków unijnych?	21
Wykres 9. Ile projektów zrealizowano	22
Wykres 10. Czy projekty te poprawiły warunki życia w mieście?	22
Wykres 11. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?.....	23
Wykres 12. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?.....	23
Wykres 13. Czy Pan/i zdaniem szkolenia, spotkania, festyny cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?.....	24
Wykres 14. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?	25
Wykres 15. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? 26	
Wykres 16. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD	26
Wykres 17. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD.....	27
Wykres 18. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach	28
Wykres 19. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?.....	29

Wykres 20. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?	30
Wykres 21. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? 31	
Wykres 22. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?	31
Wykres 23. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z:.....	32
Wykres 24. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?	33
Wykres 25. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)? 33	
Wykres 26. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?	34
Wykres 27. Czy zna Pan/i Lokalna Grupa Działania Miasto Włocławek?	38
Wykres 28. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?.....	38
Wykres 29. Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r.	42

Tabele

Tabela 1. Ludność ogółem	13
Tabela 2. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zewnętrznym	13
Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	13
Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego	14
Tabela 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	14
Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej ogółem	14
Tabela 7. Podmioty wpisane do REGON na 10 tys. ludności.....	15
Tabela 9. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	15
Tabela 10. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	15
Tabela 11. Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice.....	16

Tabela 12. Bezrobotni zarejestrowani ogółem	16
a. Doradztwo indywidualne podczas naborów grantowych	34
Tabela 8. Szkolenia	35
Tabela 9. Funkcjonowanie organów.....	37
Tabela 10. Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.	41

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Narzędzia badawcze

9.1. Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:

1. Jak wnioskodawca dowiedział się o konkursie, skąd pochodzi wiedza o LGD i jak jest ona znacząca;
2. Pomysł na projekt - skąd pochodził, czy ktoś pomagał w konceptualizacji, czy wynajmowano firmę lub osobę do pomocy w opracowaniu wniosku;
3. Zakres pomocy ze strony LGD, doświadczenia związane z doradztwem;
4. Znajomość wniosku i procedury, trudności z wypełnianiem wniosku;
5. Ocena wniosku w LGD, doświadczenia i opinie o kryteriach oraz ocenie przez Radę LGD;
6. Proces administracyjny po dokonaniu wyboru operacji do dofinansowania;
7. Ogólna ocena kontaktów z LGD w czasie opracowania wniosku, oceny i wyboru oraz realizacji
8. Podejście kontrfaktyczne: czy jeszcze raz spróbowałby wnioskować do LGD;
9. Podejście kontrfaktyczne: czy zrealizował pomysł mimo braku dofinansowania (dla osób, które nie uzyskały dofinansowania)
10. Podsumowanie i ogólne opinie o trudnościach i dobrych stronach procesu.

9.2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:

1. Czy w Pana/Pani gminie ludzie są aktywni. Czy jest dużo organizacji pozarządowych?
  - a. Czy działania LGD w jakiś sposób wpływają na rozwój aktywności społecznej mieszkańców (kapitału społecznego)?
2. Czy ludzie są w tej gminie przedsiębiorczy. Czy dla rozwoju obszaru lepsze są środki na podejmowanie czy na rozwój działalności gospodarczej?
3. A jak już rozmawiamy o ludziach, którzy tu mieszkają. W jakiej grupie należałoby szukać ludzi, którzy sobie nagorzej radzą. Takich którzy wymagają najpilniejszej pomocy? (młodzież, seniorzy, niepełnosprawni)
4. Jeśli chodzi o kulturę i turystykę. Czy działania LGD jakoś wpłynęły na rozwój obszaru w tej dziedzinie?
5. Przejdźmy teraz do tego jak działa LGD. Jak wygląda komunikacja i współpraca pomiędzy gminami a LGD.
6. Czy ta współpraca pozwala działać efektywnie? Jak duży wpływ na to co robi i jak działa LGD mają władze gmin partnerskich?
7. Czy LGD dobrze widać w gminach. Czy pojawia się na dożynkach, organizuje konkursy, wyjazdy. Czy mieszkańcy wiedzą, że taka organizacja działa tu na obszarze.
8. W czym należałoby szukać największej zalety istnienia LGD?
9. Czy jest coś co można by poprawić w działaniach LGD?

9.3. Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD

Ocena funkcjonowania LGD

Szanowni Państwo,

głównym celem funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania jest realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 opracowanej wspólnie z mieszkańcami naszego regionu. Strategia ta realizowana jest przez szereg przedsięwzięć, których zadaniem jest rozwiązywanie potrzeb mieszkańców.

W ramach podsumowań wdrażania programu oraz wypełniając zapisy zawarte w Strategii przygotowaliśmy ankietę. Zarówno podczas tworzenia dokumentu jak i teraz Państwa zdanie jest dla nas niezmiernie istotne.

Wszystkie dane pozyskane w ramach tej ankiety będą traktowane poufnie, a analizy dotyczyć będą jedynie uogólnionych opinii.

Prezes LGD

1. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Bardzo dobrze
2. Raczej dobrze
3. I dobrze i źle
4. Raczej źle
5. Bardzo źle
6. Trudno powiedzieć

2. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Godziny pracy biura LGD są dogodne dla klientów				
2.	Strona internetowa zawiera aktualne informacje				
3.	Odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD				
4.	Łatwo umówić się na spotkanie z pracownikami biura LGD				

3. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Pracownicy mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy				
2.	Pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki				
3.	Pracownicy udzielają rzetelnych informacji i porad				
4.	Pracownicy są mili i uprzejmi				

4. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Raczej dobrze	I dobrze i źle	Raczej źle	Bardzo źle	Trudno powiedzieć
1.	prowadzenie doradztwa						
2.	organizacja naborów wniosków						

3.	pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych						
4.	informowanie członków LGD o funkcjonowaniu LGD						
5.	prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców						
6.	współpraca z innymi LGD						

5. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 najważniejsze kanały pozyskiwania informacji**

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Bezpośrednie kontakty z Władzami LGD
2. Bezpośrednie kontakty z pracownikami Biura
3. Walne zebranie członków
4. Oficjalna strona internetowa LGD
5. Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w miejscowościach na terenie LGD
6. Portale społecznościowe
7. Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów (warsztaty, imprezy)
8. Informacja bezpośrednia w siedzibie (biurze) LGD
9. Inne sposoby. Jakież? .....

6. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Ankieta papierowa
2. Ankieta elektroniczna
3. Kontakt bezpośredni z przedstawicielem LGD
4. Kontakt mailowy
5. Kontakt telefoniczny
6. Kontakt poprzez portal społecznościowy (np. czat z pracownikiem LGD)
7. Panel dyskusyjny po zakończeniu szkoleń i spotkań (możliwość zadawania pytań, zgłaszania uwag)

8. Inny, jaki? .....

7. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? **Proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze źródła.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Z własnego doświadczenia
2. Z rozmów z mieszkańcami
3. Z rozmów z samorządowcami, członkami organizacji pozarządowych itp.
4. Z mediów (lokalna prasa, telewizja, radio)
5. Z Internetu (portale, wortale, fora dyskusyjne)
6. Z badań społecznych i analiz gospodarczych
7. Z innych źródeł (jakich?) .....

8. Czy nabory wniosków ogłaszane przez Lokalną Grupę Działania odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Idealnie wpisywały się w potrzeby mieszkańców
2. W większości przypadków wpisywały się w potrzeby mieszkańców
3. Często mijają się z potrzebami mieszkańców
4. Prawie w ogóle nie odpowiadały na potrzeby mieszkańców
5. Trudno powiedzieć

9. Jakie są najważniejsze problemy społeczne mieszkańców regionu (Pana/Pani miasta)? Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

10. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

	Zdecydowanie tak	Raczej tak	I tak i nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie dotyczy
--	------------------	------------	-------------	------------	------------------	-------------

1.	W zakresie animacji społecznej dla osób w wieku senioralnym						
2.	osób z niepełnosprawnością						
3.	rodzin korzystających z pomocy społecznej						
4.	osób zagrożonych wykluczeniem społecznym						
5.	W zakresie prowadzenia klubów młodzieżowych						
6.	W zakresie przedsiębiorczości społecznej						
7.	W zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej						

11. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

12. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak, inne projekty byłyby bardziej efektywne
2. Zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty
3. Nie, inne projekty byłyby mniej efektywne

4. Trudno powiedzieć

13. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. LGD powinna ograniczyć się do założeń Lokalnej Strategii Rozwoju
2. LGD powinna podejmować również wyzwania wykraczające poza LSR
3. Trudno powiedzieć

14. Co jeszcze mogła by zrobić LGD, aby skuteczniej rozwiązywać problemy społeczne?

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę o podanie kilku informacji o sobie, wyłącznie w celach statystycznych

15. Płeć

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

16. Do jakiej kategorii wiekowej może się Pan(i) zaliczyć?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. od 18 do 25 lat
3. od 25 do 36 lat
4. od 35 do 50 lat
5. więcej niż 50 lat

17. Jestem:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Członkiem organizacji społecznej (stowarzyszenie, fundacja, KGW lub OSP)
2. Przedsiębiorcą
3. Reprezentantem podmiotu z sektora publicznego (gmina, dom kultury)
4. Żadne z powyższych

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.4. Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD

Poziom satysfakcji mieszkańców

Zapraszamy Państwa – mieszkańców naszego regionu do wyrażenia opinii na temat warunków życia w naszym mieście. Ankieta jest anonimowa a jej wyniki posłużą wyłącznie temu, aby dostosować Lokalną Strategię Rozwoju do potrzeb mieszkańców i regionu.

1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moje miasto jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w moim mieście poprawiły się”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak

3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

3. Jak obecnie ocenia Pan/i swoje miasto pod względem:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
1.	Atrakcyjności turystycznej						
2.	Promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki						
3.	Infrastruktury i oferty kulturalnej						
4.	Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej						
5.	Infrastruktury drogowej						
6.	Zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów						
7.	Tożsamości mieszkańców z regionem						
8.	Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych						
9.	Działań na rzecz bezrobotnych						
10.	Działań na rzecz osób przed 34 rokiem życia						
11.	Działań na rzecz osób po 50 roku życia						
12.	Działań na rzecz kobiet						
13.	Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem						
14.	Sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy						

4. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	nie wiem
1.	Uczestniczę w wydarzeniach organizowanych w mieście (kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt etc.)					
2.	Biorę udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (sam(a) albo w ramach grupy, do której należę)					
3.	Należę do stowarzyszenia/organizacji pozarządowej (stowarzyszenie, fundacja)					
4.	Należę do nieformalnej grupy społecznej (koła gospodyń etc.)					
5.	Mam możliwości, by wypowiadać się na temat ważnych zagadnień (dotyczących gminy i mojej miejscowości)					
6.	Jestem członkiem rady/komitegu (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie)					
7.	Znam najważniejsze fakty historyczne dotyczące mojej miejscowości/gminy					
8.	Potrafię wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy					
9.	Na terenie mojej gminy mogą rozwijać się zawodowo					
10.	W mojej gminie powstaje wiele firm					
11.	W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy					
12.	Na terenie mojej gminy są sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych					

5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w mieście?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. tak
2. nie

7. Jakie są powody?

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Trudny dostęp do edukacji
2. Trudny dostęp do instytucji kultury
3. Utrudniony dostęp do placówek opieki nad dziećmi
4. Brak perspektyw zawodowych
5. Powody osobiste/ rodzinne
6. Inne (jakie?) .....

8. Czy w Pana/i mieście, począwszy od 2016 r. realizowano projekty ze środków unijnych?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Nie

9. Ile projektów zrealizowano?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Od 1 do 5
2. Od 6 do 10
3. Więcej niż 10
4. Nie wiem/trudno powiedzieć

10. Czy projekty te poprawiły warunki życia w mieście?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Trudno powiedzieć
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

11. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

12. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Ani tak, ani nie

3. Nie

13. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

14. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Trudno powiedzieć
3. Nie

15. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swoim mieście. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności? (Prosimy o zaznaczenie „x” trzech najważniejszych)

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych, turystyki
2. Infrastruktura i oferta kulturalna
3. Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna
4. Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)
5. Infrastruktura drogową
6. Aktywność społeczna mieszkańców (zaangażowania w sprawy lokalne)
7. Działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem
8. Działania wynikające z inicjatywy mieszkańców
9. Warunki życia osób niepełnosprawnych
10. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych

11. Zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem
12. Działania na rzecz osób do 25 roku życia
13. Działania na rzecz seniorów
14. Działania na rzecz ochrony środowiska i klimatu

16. Czy zna Pan/i Lokalna Grupa Działania Miasto Włocławek?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak znam, słyszałam/em
2. Nie znam, nie słyszałam/em

17. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. od znajomych, sąsiadów
2. w instytucji (urząd, szkoła)
3. z lokalnej prasy
4. widziałem/am działania LGD
5. uczestniczyłem/am w działaniach LGD/ brałem/am udział w projekcie

18. Status na rynku pracy:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Osoba (fizyczna, prawna lub inna) prowadząca działalność gospodarczą
2. Zatrudniony/a w rolnictwie
3. Zatrudniony/a poza rolnictwem
4. Uczący się/studiujący
5. Osoba bezrobotna
6. Inny typ, jaki? .....

19. Płeć:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

20. Niepełnosprawność:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Osoba niepełnosprawna, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności
2. Osoba pełnosprawna

21. Wykształcenie:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. podstawowe
2. zasadnicze zawodowe
3. średnie
4. policealne
5. licencjat, inżynier
6. wyższe magisterskie
7. inne

22. Wiek

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. 18 do 25 lat
3. 26-35 lat
4. 36-50 lat
5. więcej niż 50 lat

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.5. Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

1. Wprowadzenie
  - a. Przedstawienie moderatora, opisanie celu badania, anonimowości uzyskanych odpowiedzi, konieczność nagrywania wywiadu z uwagi na późniejszą analizę wyników
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
  - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
  - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
  - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
  - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
  - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
  - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
  - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
6. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
  - a. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
7. Innowacyjność
  - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
  - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
8. Ocena funkcjonowania LGD
  - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwala na efektywną i skuteczną realizację LSR?
  - b. Jak jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
  - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Zakończenie spotkania

Czas trwania 120 minut